

1982

16 anys de lluita contra el tabac a Catalunya

*16 years against smoking
in Catalonia (1982-1998)*

**16 ANYS DE LLUITA CONTRA EL TABAC
A CATALUNYA (1982-1998)**

*16 YEARS AGAINST SMOKING
IN CATALONIA (1982-1998)*

Biblioteca de Catalunya. Dades CIP:

16 anys de lluita contra el tabac a Catalunya (1982-1998) = 16 years
against smoking in Catalonia (1982-1998)
Text en català i anglès. - Bibliografia
ISBN 84-393-4794-4
I. Salleras Sanmartí, Lluís II. Catalunya. Departament de Sanitat
i Seguretat Social III. Fundació Catalana de Pneumologia IV. Títol:
16 years against smoking in Catalonia (1982-1998) V. Títol: Setze
anys de lluita contra el tabac a Catalunya (1982-1998) VI. Títol:
Sixteen years against smoking in Catalonia (1982-1998)
1. Hàbit de fumar - Catalunya - Prevenció
613.84(467.1)

© Generalitat de Catalunya
Departament de Sanitat
i Seguretat Social

Edita:
Direcció General de Salut Pública

1a. edició:
Barcelona, juny de 1999

Tiratge:
2.500 exemplars

ISBN:
84-393-4794-4

Dipòsit legal:
B-4883-99

Coordinació editorial:
Secció de Publicacions

Coordinació lingüística:
Rosa Chico

Producció:
Carlos Ortega i Jaume Palau

Impressió:
Gràfiques Ibèria, S.A.

ÍNDEX

7	CONSELL ASSESSOR SOBRE TABAQUISME A CATALUNYA
9	PRESENTACIÓ / <i>PREFACE</i>
15	INTRODUCCIÓ / <i>INTRODUCTION</i>
27	ACTIVITATS
63	RESULTATS / <i>RESULTS</i>
65	1. Població general / <i>The general population</i>
75	2. Joves / <i>Young people</i>
79	3. Professionals / <i>Health and education professionals</i>
89	ANNEXOS
91	1. Objectius del Pla de salut de Catalunya
95	2. Recull legislatiu
103	3. Bibliografia

Redactors:

Lluís Salleras i Sanmartí
Hèlios Pardell i Alentà
Esteve Saltó i Cerezueta
Ricard Tresserras i Gaju
Rafel Guayta i Escolies
Josep L. Taberner i Zaragoza

Amb la col·laboració
d'Albert Agustí i Vidal
i Josep Vaqué i Rafart,
i l'assessorament de
Dolors Marín i Tuyà,
Glòria Martín i Pascual
i Marta Megias i Gili.

Suport administratiu:
Maria Antònia Pedro i Vilalta
i Àngels Blasco i López.

CONSELL ASSESSOR SOBRE TABAQUISME A CATALUNYA

Ordre de creació de 20 de setembre de 1990, publicada al DOGC núm. 1331, de 5 d'octubre de 1990.

<i>Director general de Salut Pública:</i> Lluís Salleras i Sanmartí	Josep Vaqué i Rafart <i>Universitat Autònoma de Barcelona</i>
<i>President:</i> Hèlios Pardell i Alentà	Lluís Serra i Majem <i>Facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona</i>
<i>Secretari:</i> Esteve Saltó i Cerezuela	Glòria Tarín i Sabartés <i>Consell de Col·legis de Diplomats en Infermeria de Catalunya</i>
<i>Vocals representants d'institucions:</i> Josep Lluís Taberner i Zaragoza <i>Direcció General de Salut Pública</i>	Teresa Bassons i Boncompte <i>Consell de Col·legis de Farmacèutics de Catalunya</i>
Pere Plans i Rubió <i>Direcció General de Salut Pública</i>	Antoni Font i Guiteras <i>Associació Espanyola Contra el Càncer</i>
Joan Colom i Farran <i>Direcció General de Recursos Sanitaris</i>	
Xavier González i Mestre <i>Institut d'Estudis de la Salut</i>	<i>Vocals de designació directa:</i> Jordi Estapé i Rodríguez
M ^a Antònia Viedma i Martí <i>Institut Català de la Salut</i>	Ramon Estopà i Miró
Anna Santaulària i Morros <i>Departament d'Ensenyament</i>	Dolors Marín i Tuyà
Salvador Novell i Sala <i>Institut Català del Consum</i>	Carmen Muriana i Sáez
Mònica Gasol i Tost <i>Institut Català de la Dona</i>	Andreu Prat i Marín
Joan Ramon Villalbí i Hereter <i>Institut Municipal de la Salut de Barcelona</i>	Pilar Roig i Cutillas
Raimond Cornudella i Mir <i>Consell de Col·legis de Metges de Catalunya</i>	Antoni Salgado i Remigio
Albert Agustí i Vidal <i>Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears</i>	Miquel Sánchez i Turet

1982 - 1998

PRESENTACIÓ
PREFACE

És per a mi un honor i una gran satisfacció fer la presentació del llibre *16 anys de lluita contra el tabac a Catalunya*, en el qual es recullen les principals activitats desplegades pel Departament de Sanitat i Seguretat Social de la Generalitat de Catalunya en matèria de prevenció del tabaquisme durant el període 1982-1998.

La lluita contra el tabac a Catalunya es va iniciar l'any 1981 sota el liderat del segon conseller de Sanitat de la Generalitat reinstaurada, Josep Laporte, va continuar de forma intensa durant l'etapa del seu successor, Xavier Trias, i els darrers anys sota la meva responsabilitat.

De fet, Catalunya ha estat pionera, en aquest àmbit i en altres camps de la salut pública dins de l'Estat espanyol, tant pel que fa a la recollida d'informació epidemiològica sobre les actituds i els hàbits tabàquics de la població general i dels col·lectius exemplars, com pel que fa a les intervencions legislatives, informatives i educatives desplegades. De totes elles es fa esment al llarg de les pàgines d'aquest llibre, i són un reflex de la ferma voluntat del Govern de la Generalitat, i en general de la societat catalana, de fer front a aquesta greu epidèmia del nostre temps que és el tabaquisme. L'hàbit tabàquic causa unes 8.500 morts l'any a Catalunya i és, sens dubte, el primer problema de salut pública susceptible d'intervenció, i així ha quedat palès en el Pla de salut.

Sota el liderat del Govern de la Generalitat, amb la col·laboració d'altres institucions i organitzacions, i també a partir d'iniciatives

It is for me a great satisfaction to present the publication 16 anys de lluita contra el tabac a Catalunya ("16 years against smoking in Catalonia"), which contains a description of the principal activities in the field of smoking prevention undertaken by the Generalitat of Catalonia's Department of Health and Social Security over the last sixteen years.

The fight against tobacco began in 1981 under the leadership of the second health minister in the restored Generalitat government, Josep Laporte, and was continued intensely during the period in office of his successor, Xavier Trias, and in recent years under my own responsibility.

In fact, Catalonia is a pioneer in this and other aspects of public health in Spain, as regards both the gathering of epidemiological information about attitudes towards smoking and the habits of the general population and exemplary groups, and legislative, informative and educational initiatives. All these are described in the pages of this book and are a reflection of the firm will of the Generalitat Government and Catalan society as a whole to provide a response to that grave epidemic of our times which is nicotine addiction. Smoking causes some 8,500 deaths each year in Catalonia and is, without doubt, the principal public health problem requiring intervention, as is made clear in the Health Plan.

Under the leadership of the Generalitat Government and with the co-operation of other institutions and organisations, as well

sorgides directament de la societat civil, s'han dut a terme investigacions epidemiològiques molt completes, accions informatives i sensibilitzadores adreçades a la població adulta i jove, activitats de conscienciació dels professionals sanitaris i de l'ensenyament, i activitats educatives a les escoles i als centres d'atenció primària. També s'han desplegat tot un seguit de mesures legislatives amb l'objectiu de restringir la publicitat, la venda i el consum de productes de tabac.

De totes aquestes actuacions voldria destacar especialment les cinc enquestes epidemiològiques sobre actituds i hàbits tabàquics de la població general i de col·lectius exemplars dutes a terme entre l'any 1982 i el 1998 amb una periodicitat quadriennal. La informació recollida ha estat molt útil per a la planificació de les intervencions antitabàquiques desplegadas i l'avaluació dels seus resultats.

També cal destacar les campanyes d'informació i conscienciació de la població general sobre el problema del tabaquisme, que queden reflectides al llibre, i de manera molt especial, les activitats d'educació sanitària de nens i joves dutes a terme de manera conjunta pels departaments d'Ensenyament i de Sanitat en el marc del Programa d'educació per a la salut a l'escola; els programes de sensibilització, formació i cessació tabàquica adreçats als col·lectius sanitaris exemplars (metges, infermers i farmacèutics); i el desplegament del consell antitabac als centres d'atenció primària, en el marc del programa d'activitats preventives adreçades a l'edat adulta.

as through initiatives coming directly from civil society, thorough epidemiological research, awareness-raising campaigns and informative actions aimed at adults and the young as well as health care and teaching professionals, and educational activities at schools and primary health care have all been carried out. Moreover, a series of legislative measures have been implemented with the aim of restricting publicity for tobacco, as well as its sale and consumption.

Of all these actions, I should like to mention particularly the five epidemiological surveys on attitudes to tobacco and smoking habits amongst the general population and exemplary groups carried out four-yearly from 1982 to 1998. The information gathered in this way has been enormously useful for designing and implementing anti-smoking initiatives and evaluating their results.

Another important body of initiatives are the information and awareness-raising campaigns on the problem of smoking aimed at the general public described in this publication. Outstanding amongst these are health education activities for children and young people launched jointly by the Health and Education departments within the framework of the Education Programme for Health at School; awareness, training and anti-smoking programmes aimed at exemplary groups of health workers (doctors, nurses and pharmacists); and the provision of anti-smoking advice at primary health care as part of the programme of preventive activities for adults.

D'altra banda, voldria destacar que el desplegament legislatiu (lleis del Parlament de Catalunya 20/1985 i 10/1991) és un dels més avançats de l'Estat espanyol, amb iniciatives pioneres com la que permet l'establiment, de forma voluntària, d'àrees reservades per a no fumadors en els restaurants.

Una perspectiva de 16 anys, sens dubte, ens permet avaluar els resultats d'aquestes intervencions, i cal reconèixer que han estat molt bons en alguns col·lectius exemplars (metges, professors i farmacèutics) i en els homes de la població general, però no es pot dir el mateix del col·lectiu d'infermeria, on la situació es manté estacionària, ni en les dones de la població general, on la prevalença de l'hàbit va en augment. Per acabar, pel que fa als joves, després d'uns anys de disminució estem assistint a un nou increment de la prevalença de fumadors en el grup d'edat de 15 a 24 anys, i de manera especial en les noies. No hi ha dubte que aquests dos darrers grups de població (joves i dones) han de ser l'objectiu prioritari de les properes actuacions del Departament, i des d'aquestes pàgines vull anunciar que properament es duran a terme intervencions específiques adreçades a ambdós col·lectius. Tot això sense deixar de banda la resta d'intervencions que estan en marxa dirigides als col·lectius sanitaris exemplars (Programa Tabac i Professionals Sanitaris, del Col·legi Oficial de Metges de Barcelona) i a la població adulta en el marc de l'atenció primària.

També caldrà aprofundir en les mesures legislatives, tant pel que fa al compliment de

I should also like to take this opportunity of affirming that the legislation brought to bear (Catalan Parliamentary Acts 20/1985 and 10/1991) is one of the most advanced in Spain, with such pioneering initiatives as the provision allowing establishments so desiring to reserve no-smoking areas in restaurants.

A perspective spanning 16 years is sufficient for evaluation of the results of these interventions and to see that they are positive with regard to certain exemplary groups (doctors, teachers and pharmacists) and amongst men in the general public, but the same cannot be said of the nursing profession, where the situation remains stationary, nor amongst women in general, where smoking continues to increase. Finally, after several years of decreases in young smokers, we are beginning to see new increases in the 15-24 age group and particularly amongst girls. It is clear that these two groups, young people and women, must be the priority targets of forthcoming action undertaken by the Department, and I should like to take this opportunity of announcing that specific initiatives aimed at these two groups will shortly be launched. All this without neglecting other interventions already under way, targeting exemplary health care groups (Barcelona Official College of Doctors' Tobacco and Health Care Professionals Programme) and the adult population as part of primary care.

We also need to introduce further legislative measures with regard to both compliance

les vigents actualment com al desplegament de les noves mesures que siguin necessàries.

Finalment, cal recordar que perquè els nostres esforços tinguin èxit és necessari tenir present la dimensió internacional del problema del tabaquisme. En aquest sentit voldria manifestar la voluntat del Departament de Sanitat i Seguretat Social i del Govern de la Generalitat de donar suport a les iniciatives internacionals, promogudes per l'OMS i la UE, dirigides a contrarestar l'ofensiva desplegada per la indústria del tabac per tal de promoure el consum d'aquest producte.

Avui dia sembla clar que la lluita contra el tabaquisme no pot tenir èxit només amb els esforços dels governs, de les organitzacions governamentals i de les no governamentals d'àmbit nacional. Cal una resposta internacional per a un problema internacional. En aquest sentit veiem amb esperança la directiva publicada recentment per la UE de prohibició de la publicitat del tabac, i la iniciativa de la directora general de l'OMS, Gro H. Brundtland, que ha proposat signar un tractat internacional per contrarestar l'ofensiva de la indústria del tabac. El tractat tindria com a objectius l'harmonització dels impostos que graven els productes tabàquics, la lluita contra el contraban de cigarretes, la restricció de la publicitat i el patrocini d'activitats per part dels fabricants; així com les actuacions contra el comerç internacional d'aquests tipus de productes.

A Catalunya disposem d'una experiència àmplia i d'un coneixement profund del

with existing laws and the implementation of any new provision which may be necessary.

Finally, it is important for the success of our efforts to take into account the international dimension of the problem of smoking. On this point, I should like to emphasise the support of the Generalitat of Catalonia's Department of Health and Social Security for international initiatives promoted by the WHO and the EU to counter the tobacco industry's publicity onslaught aimed at encourage smoking.

It appears clear at present that the efforts of national governments and governmental and non-governmental organisations are not sufficient for the success of the fight against smoking. This is an international problem requiring an international response. In such a context, we view with hope the directive recently issued by the EU banning tobacco publicity, and the initiative launched by the Director-General of the WHO, Gro H. Brundtland, proposing the signature of an international treaty to counter the tobacco industry's offensive. The objective of this treaty would be to harmonise taxes on tobacco products, the fight against traffic in contraband cigarettes, restrictions on publicity and the sponsorship of activities by cigarette manufacturers, as well as action against international trade in their products.

We in Catalonia have long experience and in-depth knowledge of the issue, both from the point of view of the epidemiological and economic burden of the problem and with

tema, tant des del punt de vista de la càrrega epidemiològica i econòmica que comporta, com de les intervencions que cal desplegar. També disposem d'un bon instrument de coordinació, el Consell Assessor sobre el Tabaquisme, que incideix molt positivament en la línia d'integració i intersectorialitat que demana el problema. Finalment, comptem amb una ferma voluntat política d'impulsar les mesures derivades del nou marc establert en l'àmbit europeu adreçades a crear una consciència col·lectiva que afavoreixi la reducció del consum de tabac, i que protegeixi la població més vulnerable de les pressions comercials de la indústria tabaquera. La unificació de les estratègies dels diferents països contribuirà amb tota seguretat a reduir aquesta greu epidèmia del nostre temps i a millorar la salut dels nostres ciutadans.

No vull acabar aquesta presentació sense palesar la decisiva col·laboració de la Fundació Catalana de Pneumologia (FUCAP), sense la qual no hauria estat possible que aquesta publicació veiés la llum.

Eduard Rius i Pey

Conseller de Sanitat i Seguretat Social

regard to the action which is required to combat it. We also have an excellent coordinating body, the Consell Assessor sobre el Tabaquisme ("Advisory Council on Smoking"), which carries out important work towards the necessary integration of all the different sectors involved in the problem. Finally, we have the firm political will to promote measures deriving from the new European framework aimed at creating a collective consciousness favouring a reduction in tobacco consumption and protecting the more vulnerable segments of the population from the commercial pressures of the tobacco industry. No, doubt, by unifying the strategies implemented in different countries we will make a powerful contribution to reducing this grave epidemic of our times and to improving the health of our citizens.

I should like to conclude this introduction by thanking the Fundació Catalana de Pneumologia (Catalan Pneumology Foundation, FUCAP) for its decisive cooperation, without which this publication would not have been possible.

Eduard Rius i Pey

Minister for Health and Social Security

1982 - 1998

INTRODUCCIÓ
INTRODUCTION

El problema del tabaquisme a Catalunya a la dècada dels vuitanta era realment preocupant. Un 40% de la població general era fumadora; la prevalença entre els professionals sanitaris, especialment entre els metges, encara era més elevada (>50%); la mortalitat atribuïble era d'uns 4.500 casos anuals, i el cost estimat s'acostava als 20.000 milions de pessetes anuals.

El Departament de Sanitat i Seguretat Social de la Generalitat fou conscient del problema, i per aquest motiu, sota el guiatge del conseller Josep Laporte, es creà un grup d'experts perquè estudiessin la situació des del punt de vista epidemiològic i proposessin un pla d'actuació d'ample abast i a llarg termini.

La primera enquesta poblacional es dugué a terme l'any 1982; durant aquest any s'analitzà el cost real del tabaquisme; també s'edità un informe complet sobre els problemes derivats de l'hàbit tabàquic i la manera de fer-hi front; es creà la primera unitat de tabaquisme en un hospital públic, i, finalment, es va aprovar un pla d'actuació basat en les recomanacions dels experts i d'organitzacions internacionals com l'OMS i d'altres de prestigi reconegut.

Aquest pla es basava fonamentalment en:

- enquestes periòdiques per tal de monitoritzar la situació del problema,
- mesures legislatives,
- actuacions educatives i intervencions sobre la població general i alguns grups especials, i
- actuacions formatives i intervencions en l'àmbit dels professionals sanitaris.

The problem of tobacco smoking in the 80s was extremely worrying. 40% of the total population were smokers, and among health professionals – particularly doctors – the figure was even higher (> 50%). Deaths related to smoking were around 4,500 per annum, and estimated yearly treatment and social costs were close to 20,000 million pesetas.

The Department of Health and Social Security of the Generalitat (the regional government body in Catalonia) was aware of the problem, and for this reason a group of experts was charged with the task of analysing the situation from an epidemiological angle, and with the production of a broadly based, long term action plan under the guidance of regional government minister Josep Laporte.

The first survey focused on the general public was carried out in 1982. In that year the real costs of smoking were analysed; a full report on smoking related problems and ways of dealing with them was published; the first 'smokers' unit' in a public hospital was set up, and finally an action plan, based on the recommendations of experts and international organisations such as WHO (and others enjoying wide recognition and prestige), was approved.

This plan was fundamentally based on:

- *Periodic surveys to monitor the situation;*
- *Legislative measures;*
- *Initiatives in the realm of education, and also with regard to the general public;*
- *Initiatives in terms of training for health professionals.*

Les enquestes poblacionals s'han dut a terme cada quatre anys. Més enllà de la població general, han inclòs els professionals sanitaris i els d'ensenyament. La de l'any 1994 va quedar inscrita en l'enquesta més àmplia sobre la salut a Catalunya.

Aquest informe es basa en les dades d'aquestes enquestes, les quals inclouen no solament informació sobre la prevalença i les característiques de l'hàbit tabàquic, sinó també sobre el grau de coneixements i les actituds de la població entre els anys 1982 i 1998.

Pel que fa a les mesures legislatives, sota la iniciativa del Departament de Sanitat i Seguretat Social, el Parlament de Catalunya ha aprovat dues lleis sobre drogodependències (Llei 20/1985 i Llei 10/1991). Totes dues incorporen els elements més importants de la legislació occidental sobre tabac, com ara:

- la limitació de la venda als joves,
- la regulació de la propaganda tabàquica,
- la regulació dels espais públics i dels transports lliures de fum, i
- la defensa del dret dels no fumadors de gaudir d'espais lliures de fum.

També s'han aprovat moltes altres mesures legislatives de rang diferent per tal de desenvolupar adequadament els articles de les lleis abans esmentades.

L'any 1990 es va crear el Consell Assessor sobre Tabaquisme, compost per experts i representants d'institucions públiques i privades relacionades amb el problema del tabaquisme a Catalunya. Des d'aleshores, el Consell ha impulsat diverses iniciatives en el

Surveys have been carried out every four years, focusing on the general public, and also on those employed in the health and teaching professions. The 1994 survey formed part of a more broadly based survey on health in Catalonia.

This report is based on the data obtained in these surveys, data which includes not only information on the prevalence and characteristics of the smoking habit, but also on public awareness and attitudes between 1982 and 1998.

With regard to legislative measures, the Catalanian parliament, under the guidance of the Department of Health and Social Security, passed two laws on drug addiction (Law 20/1985 and Law 10/1991). Both laws incorporate the most important elements of anti-smoking legislation such as:

- Limitations on the sale of tobacco to young people;*
- Regulation of advertisements for tobacco products;*
- Restrictions on smoking in public places and on public transport;*
- Defence of the rights of non-smokers to enjoy smoke-free areas.*

At another level, many other legislative measures have been introduced in order to support the above mentioned laws.

In 1990 the Advisory Council on Smoking (Consell Assessor sobre Tabaquisme) was established, composed of experts and representatives from both public and private institutions concerned with the problem of smoking in Catalonia. Since then the Council

context de les competències del Departament de Sanitat i Seguretat Social.

Les mesures educatives i les intervencions sobre la població general començaren el 1982 amb la primera campanya sota el lema "Jo prefereixo la salut, per això no fumo". Es van editar tot un conjunt de materials informatius i educatius, no solament per a la població general, sinó també per als infants, i es prengueren diverses iniciatives en l'àmbit dels mitjans de comunicació i per al públic. El mateix any s'inicià el programa a les escoles.

Quatre anys després, coincidint amb la segona enquesta de població, es va promoure una campanya especial per a la dona embarassada, atesa l'elevada prevalença de l'hàbit entre la població femenina jove.

La tercera campanya, "No em fumis", es va dur a terme l'any 1990 i es va centrar en la situació del fumador passiu. També es va organitzar una cursa atlètica per a escolars, coincidint amb el Dia Mundial sense Tabac de l'OMS.

Un any després es va realitzar la ben coneguda campanya per estimular els fumadors a deixar de fumar, en la qual va participar l'aleshores entrenador del Futbol Club Barcelona Johan Cruyff. El mateix any 1991, el Departament de Sanitat i Seguretat Social llançà la campanya "Això no és vida", sobre la modificació d'estils de vida no saludables, en la qual el tabac ocupava un lloc preeminent.

Els Jocs Olímpics de 1992 van constituir una oportunitat excel·lent per col·laborar amb el COOB'92, l'Ajuntament de Barcelona

has promoted a variety of initiatives under the control of the Department of Health and Social Security.

Educational measures and initiatives aimed at the general public began in 1982 with the first campaign using the slogan 'I prefer to be healthy, so I don't smoke' ('Jo prefereixo la salut, per això no fumo'). A collection of educational and informative material was published, aimed not only at the general public but also at children, and various media initiatives were taken. In the same year the programme for schools was established.

Four years later, at the same time as the second general survey, a campaign specifically aimed at pregnant women was set in motion as the smoking habit was seen to be widespread among young women.

The third campaign, 'No em fumis', carried out in 1990, was centred on of passive smoking. A race for schools was also organised on WHO's 'World No-Tobacco Day'.

A year later the well-known campaign to encourage smokers to give up the habit was implemented with the participation of Johan Cruyff, the manager of the Barcelona Football Club at that time. In the same year (1991), the Department of Health and Social Security launched the campaign 'That's no life' ('Això no és vida') on the modification of unhealthy lifestyles, in which tobacco occupied a prominent position.

i el Ministeri de Sanitat i Consum en la consecució dels primers jocs olímpics d'estiu sense fum. Amb l'Ajuntament de Barcelona s'ha col·laborat en moltes altres iniciatives, especialment en les centrades en l'àmbit de l'escola i la joventut, en les quals la institució municipal ha esmerçat una gran part dels seus esforços. Amb ocasió del Dia Mundial sense Tabac d'aquell any es van distribuir materials educatius i informatius. Des d'aleshores, cada any el Departament de Sanitat s'adhereix al Dia Mundial sense Tabac fent difusió del lema i dels principals missatges promoguts per l'OMS i editant, si escau, materials i documentació *ad hoc*.

L'any 1994, el Departament de Sanitat i Seguretat Social, sota l'estímul del Programa CINDI-Catalunya, va participar en la primera edició de la campanya internacional "Quit & Win" ("Deixa-ho i guanya"), promoguda per l'Institut de Salut Pública de Finlàndia, (KTL) i després en les edicions dels anys 1996 i 1998. En totes elles han participat l'Ajuntament de Barcelona, l'Associació Espanyola Contra el Càncer i altres institucions públiques i privades de l'àmbit professional o no professional.

Una iniciativa important en aquest camp ha estat el Manifest d'Experts sobre el Fumador Passiu i la Publicitat de les Companyies Tabaqueres, elaborat sota la iniciativa del Consell Assessor sobre Tabaquisme, en la preparació del qual van participar experts europeus reconeguts. El manifest es va promoure com una eina per contrarestar la campanya de l'empresa Philip Morris enfocada a minimitzar els riscos del fum del tabac

The Barcelona Olympic Games in 1992 offered an excellent opportunity for collaboration between the Olympic Committee, the Barcelona City Council and the Ministry of Health and Consumer Affairs, which led to the first 'smoke-free' summer Olympic Games. In collaboration with the Barcelona City Council many other initiatives have also been launched, most of which have been aimed at schools and young people. On WHO's 'World No-Tobacco Day' a variety of educational and informative material was distributed. Since then, every year the Department of Health has observed the 'World No-Tobacco Day' by publicising both the slogan and the most important messages promoted by WHO, and publishing ad hoc informative material when necessary.

In 1994, and subsequently in 1996 and 1998, under the auspices of the CINDI Catalonia programme, the Department of Health and Social Security participated in the first international 'Quit and Win' campaign, promoted by the Finnish Public Health Institute (KTL). The Barcelona City Council, the Spanish Anti-Cancer Association and other public and private institutions both professional and non-professional took part in all these campaigns.

An important initiative in this field was the 'Experts' Statement on Passive Smoking and Advertising in the Tobacco Industry', produced under the guidance of the Advisory Council on Smoking, and drawn up with the help of recognised European

ambiental. Diverses institucions professionals i científiques d'àmbit internacional van donar suport al Manifest, que fou àmpliament distribuït en l'àmbit científic.

Una intervenció recent per la seva transcendència social ha estat la campanya "Pau a la taula", en col·laboració amb els gremis de restauradors i hotelers, orientada a afavorir la delimitació d'àrees per a no fumadors als restaurants de Catalunya.

L'últim grup d'accions s'ha dut a terme sobre els professionals sanitaris. Des del 1987, aquestes accions han esdevingut una prioritat principal del Departament de Sanitat i Seguretat Social, el qual ha treballat en estreta col·laboració amb les organitzacions professionals, especialment de metges però també de farmacèutics i personal d'infermeria. La justificació principal d'aquella prioritat rau en l'elevada prevalença de l'hàbit tabàquic entre els professionals sanitaris, així com en les mancances en l'acompliment del seu paper exemplar, en la implicació en el consell antitabàquic i en l'ajuda als fumadors que volen abandonar l'hàbit.

Molt al començament, l'any 1983, es va publicar un informe complet sobre la problemàtica del tabaquisme, acompanyat d'una monografia més breu que contenia les informacions més rellevants sobre el tema. El mateix any es va dur a terme el primer seminari especial per a professionals sanitaris.

El 1984 es va celebrar a Barcelona la Primera Conferència Internacional sobre Tabac i Salut als Països Mediterranis, i dos anys

experts on the subject. The statement was promoted as a tool to combat the campaign by the tobacco giant Philip Morris aimed at minimising the perception of the risks associated with passive smoking. Various international professional and scientific institutions supported the statement, which was widely distributed in the scientific world.

A recent intervention of great social significance carried out in collaboration with the hotel and restaurant associations was the campaign 'Peace at the table' (Pau a la taula), aimed at promoting the designation of non-smoking areas in restaurants in Catalonia.

Lastly, action has also been taken with regard to health professionals. Since 1987, this type of action has been given maximum priority by the Department of Health and Social Security which has worked in close collaboration with professional organisations –primarily doctors, but also pharmacists and nurses. The most important justification for prioritising these groups was the fact that many of them smoked, and that they were seen to be failing to set a good example, to offer appropriate anti-smoking counselling or to give sufficient help to smokers who wanted to quit.

At the very beginning, in 1983, a full report on the problem of smoking was published, together with a shorter monograph summarising the most important information on the subject. In the same year the first special seminar for health professionals was held.

després es publicava una edició actualitzada de la monografia de 1983, amb el títol *Tabac i salut, avui*. De la mateixa manera, l'any 1986 es va publicar el document *Tabaquisme i gestació*.

La primera acció conjunta a gran escala amb el Col·legi Oficial de Metges de Barcelona s'inicià l'any 1987 i va incloure una edició especial del butlletí mensual del Col·legi, un seminari especial sobre les tècniques de cessació tabàquica, i la publicació de la primera guia resumida sobre com ajudar el pacient que vol deixar de fumar. Un segon seminari de característiques similars es va dur a terme l'any 1991. L'any següent es va posar en pràctica el primer programa voluntari de cessació tabàquica per a metges i farmacèutics fumadors. El programa va ser francament reeixit (30% de cessació després d'un any de seguiment) i va encoratjar els promotors a editar una guia més completa (*Ajudeu el vostre pacient a deixar de fumar*) i ampliar els programes de formació i cessació als altres col·lectius sanitaris.

Una iniciativa molt important en aquesta línia va ser el 4t Seminari de l'European Medical Association Smoking or Health (EMASH), que va tenir lloc a Sitges (Barcelona) l'any 1993, en el qual van participar els experts europeus més prestigiosos. Es va distribuir la Carta Europea contra el Tabac dels professionals sanitaris, i el Departament de Sanitat i Seguretat Social va promoure un manifest plurinstitucional sobre el tema.

Seguint les principals recomanacions del Pla de salut de Catalunya, on el tabac es consi-

In 1984 the First International Conference on Smoking and Health in Mediterranean Countries took place, and two years later an updated edition of the 1983 monograph was published, entitled 'Smoking and health today' (Tabac i salut, avui). In the same way the document 'Smoking and pregnancy' (Tabaquisme i gestació) was published in 1986.

The first large scale joint action taken with the Official College of Physicians of Barcelona (el Col·legi Oficial de Metges de Barcelona) began in 1987 and included a special issue of the College's monthly bulletin, a seminar on strategies for giving up smoking, and the publication of a short guide for patients wanting to stop smoking. A second, similar seminar was held in 1991, and in 1992 the first voluntary 'Quit smoking' programme for doctors and pharmacists was implemented. The programme was a great success (30% of participants quitted smoking one year later), and it encouraged the promoters to publish a more complete guide entitled 'Help you patient to give up smoking' (Ajudeu el vostre pacient a deixar de fumar), and to extend the programme to other groups of health professionals.

A important initiative along the same lines was the fourth EMASH (European Medical Association Smoking or Health) seminar that took place in Sitges (Barcelona) in 1993, in which leading European experts in the field participated. The health professionals' European Anti-Smoking Charter was distributed, and the Department of Health

dera com una de les prioritats d'actuació, es va elaborar el *Llibre blanc. Bases per a la integració de la prevenció a la pràctica assistencial*, el qual es distribuï entre els professionals d'atenció primària, molts dels quals havien participat activament en la preparació d'aquest document fonamental destinat a orientar de manera adient les intervencions.

El primer programa educatiu i d'intervenció per a personal d'infermeria es va dur a terme l'any 1994, en col·laboració estreta amb el Col·legi Oficial de Diplomats en Infermeria de Barcelona.

Va tenir gran transcendència la 2a Conferència Internacional sobre Salut Cardiovascular, que va tenir lloc a Barcelona l'any 1995, sota la iniciativa del Grup d'Implementació de la Declaració de Victòria, liderat per J. Farquhar. El Departament de Sanitat i Seguretat Social va organitzar aquesta reunió i s'hi va debatre a bastament el problema del tabaquisme. Aquest tema també ocupa una part molt important a la *Declaració de Catalunya*, el document aprovat durant aquesta conferència i distribuït arreu del món.

Amb l'objectiu d'intervenir en els períodes educatius primers, l'any 1996 es va iniciar un programa especial per a estudiants de Medicina de la Universitat de Barcelona. El 1997 es va elaborar el *Llibre blanc. Bases per a la integració de les activitats preventives a l'oficina de farmàcia*, i el mateix any s'inicià el segon programa de cessació tabàquica per a farmacèutics de tot Catalunya. Actualment es desenvolupen actuacions d'aquest tipus en altres col·lectius exemplars.

and Social Security promoted a multi-institutional statement on the subject.

Following the principal recommendations of the Health Plan for Catalonia, in which smoking is considered one of the most important problems against which action needs to be taken, the White Paper 'Basis for the integrating of prevention care into the health care practice' (Bases per a la integració de la prevenció a la pràctica assistencial) was produced and distributed amongst primary health care professionals, many of whom had actively participated in the preparation of this fundamental document designed as a guide to appropriate forms of intervention.

The first educational programme for nurses was implemented in 1994, in close collaboration with the Official College of Nursing in Barcelona.

The Second Conference on Cardiovascular Health, which was held in Barcelona in 1995 on the initiative of the 'Grup de la Declaració de Victòria' led by J. Farquhar, was extremely important. The Department of Health and Social security organised the meeting, and the problem of tobacco smoking was discussed in depth. This subject was also given prominence in the Declaració de Catalunya, the document approved in the course of the conference and subsequently distributed world-wide.

With the aim of intervening at an early stage, in 1996 a special programme for medical students at the University of Barcelona was initiated. In 1997, the White Paper 'Basis for

Com a conclusió final ens podem preguntar quina és la situació actual i quines són les lliçons que hem après durant aquests 16 anys.

Pel que fa a la primera qüestió, la prevalença de l'hàbit tabàquic en l'àmbit de la població general s'ha reduït del 40,4 al 37,5%. Aquesta disminució moderada és resultat de l'important descens experimentat entre els homes i del fort increment entre les dones, molt especialment entre les joves, com és el cas a la majoria de països desenvolupats. La prevalença entre els adolescents d'ambdós sexes, que semblava mantenir-se i fins i tot disminuir els darrers anys, mostra un canvi de tendència en les darreres dades de l'enquesta de 1998. Aquest fet ens obliga, doncs, a reforçar les accions adreçades a aquests grups de població (dones i joves).

Els millors resultats s'han obtingut amb els professionals sanitaris, especialment en el cas dels metges. Efectivament, hom pot considerar un èxit la reducció de la prevalença entre 1982 i 1996 del 52,8 al 31,3%. Tanmateix, la proporció de metges fumadors encara és massa alta, de manera que hem de continuar els esforços per reduir-la. També són comparativament bons els resultats entre farmacèutics i docents, però molt menys entre els diplomats en infermeria.

Les principals lliçons que hem après són l'extraordinària importància de posar en pràctica actuacions generals i específiques, la necessitat de considerar-ne un abordatge multisectorial, la utilitat de treballar en col·laboració estreta amb les organitzacions

the integration of preventive activities in pharmaceutical practice' was produced, and in the same year the second 'Quit Smoking' programme for pharmacists throughout Catalonia was implemented. At present similar activities for other 'model' professional groups are underway.

To conclude, we may ask what the current situation is, and what lessons we have learned during these 16 years. With regard to the first question, the number of smokers within the population in general has dropped from 40.4% to 37.5%. This moderate fall in numbers is the result of a significant reduction in the number of men who smoke, accompanied by a sharp rise in the number of women –above all young women– who are smokers, as is the case in most developed countries. The prevalence of smoking amongst adolescents of both sexes, had appeared to be stable –and even to fall– in recent years, but a change in this tendency is revealed in the data obtained from the 1998 survey. This means that we must increase our efforts in terms of action aimed at these groups (women and young people).

The best results obtained have been amongst health professionals, especially doctors. The fall in the number of smokers within this group, from 52.8% to 31.3% can clearly be considered a success, although the proportion of doctors who smoke is still too high, which means that we must continue our efforts in this direction. The results amongst pharmacists and teaching professionals are also good, but in the case of nurses were disappointing.

professionals; la transcendència que els polítics assumeixin el compromís amb les iniciatives antitabàquiques, i, finalment, la necessitat de mantenir els esforços en el temps, ja que els resultats triguen a fer-se aparents en el cas de la lluita contra el tabac.

Així doncs, val la pena emfasitzar la necessitat de prosseguir les actuacions destinades al control i l'eliminació de l'epidèmia tabàquica a Catalunya i remarcar l'activa col·laboració de centenars d'experts i professionals de tota mena i, molt especialment, el liderat assumit pels consellers de Sanitat i Seguretat Social de la Generalitat al llarg d'aquest període: Josep Laporte, Xavier Trias i Eduard Rius.

The main lessons we have learnt are: the vital importance of action both in general terms, and in terms of specific groups; the need to consider a multi-sectoral approach; the usefulness of working in close collaboration with professional organisations; that it is important for politicians to show commitment to anti-smoking initiatives, and finally the need to maintain efforts made over time as the results take time to become apparent in the struggle against smoking.

Therefore it is worth stressing the need to continue with action aimed at the control and the elimination of the smoking 'epidemic' in Catalonia, and to emphasise the active collaboration of hundreds of experts and professionals in all fields, and particularly the guiding role assumed by regional government ministers in the Department of Health and Social Security and in the Generalitat throughout this period: Josep Laporte, Xavier Trias and Eduard Rius

1982 - 1998

ACTIVITATS

1981

Grup de Treball sobre Drogodependències

El 1981 es forma un grup d'experts constituït pels doctors Albert Agustí i Vidal, Joan Artells i Herrero, Francesc Freixa i Sanfeliu, Ricard Moragas i Moragas, Dolors Orta i Cimas, Hèlios Pardell i Alentà i Lluís Salleras i Sanmartí. Aquest grup elabora les primeres recomanacions de política antitabàquica, que es concreten en els àmbits següents: investigar les característiques de l'hàbit tabàquic a Catalunya; emprendre accions d'informació, sensibilització i educació de la població; formar el personal sanitari, d'ensenyament i dels mitjans de comunicació sobre els principis i les tècniques de la lluita antitabàquica; implementar mesures educatives per a la població infantil i juvenil, i posar en marxa accions legislatives que hom consideri adients per a la consecució dels objectius.

Posteriorment s'afegeixen al grup els doctors Miquel Gili i Miner, Pere Orriols i Tubella, M. Jesús Ruiz i Pardo, Teresa Salvador i Llivina, i Josep Vaqué i Rafart.

1982

1a Enquesta sobre el consum de drogues a Catalunya

Primer estudi exhaustiu per conèixer la prevalença i les característiques de l'hàbit tabàquic a Catalunya. Permet establir les bases científiques i operatives de la lluita contra el tabaquisme al nostre país. S'hi utilitza un qüestionari diferenciat per a cada grup estudiat (població general, metges, mestres, escolars i joves).

Se'n presenten els principals resultats a través dels mitjans de comunicació, la premsa escrita (general i professional), i s'edita una petita monografia: *El Tabaquisme a Catalunya '82. Resultats d'una enquesta sobre drogodependències*, adreçada a la població.

Campanya "Jo prefereixo la salut, per això no fumo"

Campanya d'informació i sensibilització sobre els riscos del tabaquisme per a la salut, on s'emfasitzen els beneficis de la cessació tabàquica.

Es generen altres eslògans, com ara: *No ensenyis a fumar el teu fill*, *Treballem sense fum*, *El tabac compromet la llibertat i la salut*, *Els no fumadors tenen dret a la salut*, tots adreçats a incidir sobre els diferents objectius educatius continguts en la intervenció.

Es focalitzen accions sobre la població general, per tal de conscienciar-la de les conseqüències del tabaquisme sobre la salut, sobre els professionals dels col·lectius exemplars (metges, diplomats en infermeria, farmacèutics, mestres, professors, etc.) per promoure l'adopció d'un rol positiu, i sobre la població infantil i juvenil.

La campanya dura uns quatre mesos i genera l'edició del material següent, que es distribueix en centres sanitaris, socials i cívics, escoles, oficines públiques, cabines telefòniques, metro, botigues, etc.:

- *Guia pràctica per deixar de fumar*, un element per estimular i guiar l'abandonament del tabac.
- Cartells: *Jo prefereixo la salut, per això no fumo*; *No ensenyis a fumar el teu fill*; *El tabac compromet la llibertat i la salut*.
- Fulletes: *El tabac amenaça la nostra salut*; *Gaudir la vida sense fum*; *Els no fumadors tenen dret a la salut*; *Els pares i el tabac*; *Jo prefereixo la salut, per això no fumo*.
- Tanques publicitàries.
- Televisió: un spot publicitari i intervencions en programes concrets.

1982

- Ràdio: missatges diversos.
 - Premsa escrita: articles, col·laboracions, declaracions de personatges públics. Es fan conferències, actes científics... en col·laboració amb municipis i associacions ciutadanes.
- Es distribueix a les escoles material d'animació (esquemes pedagògics sobre el tabac) per integrar els missatges en les tasques escolars i també s'editen cartells (*Dotze coses a fer en lloc de fumar*) i contes i còmics (*La bruixa Nicotina, El cas Fumarola* i altres).

La campanya també comprén altres accions:

- Activitats de col·legis i associacions professionals i científiques (metges, diplomats en infermeria, farmacèutics) amb edició de butlletins monogràfics.
- Cartes circulars del conseller de Sanitat i Seguretat Social a tots els professionals sanitaris de Catalunya.
- Publicacions específiques: *Manual de prevenció i control del tabaquisme*; *Informe tècnic: el tabaquisme a Catalunya*; *Guió d'educació sanitària sobre prevenció i control del tabaquisme*.
- Cartells i materials de senyalització.
- Curs sobre la prevenció del tabaquisme per a sanitaris i educadors, a les quatre demarcacions catalanes.

Es crea la **Unitat de Tabaquisme de l'Hospital Clínic i Provincial de Barcelona** per donar suport a les tasques assistencials de cessació tabàquica. Aquesta fou la primera unitat de servei públic de tot l'Estat i ha continuat desenvolupant i ampliant les seves tasques.

1982

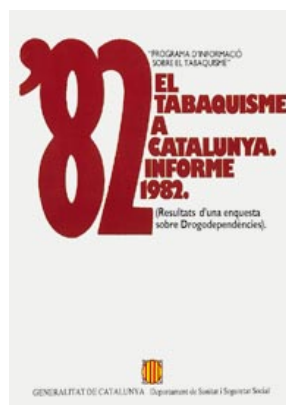
GENERALITAT DE CATALUNYA
Departament de Sanitat i Seguretat Social

**NO ENSENYIS A FUMAR
AL TEU FILL.**

JO PREFEREIXO LA SALUT, PER AIXÒ NO FUMO.

E. G. HERRERA, S.A. - D. L. - 8. 307

1982

1983

Aquest any comencen les tasques de col·laboració i assessorament amb el Departament d'Ensenyament pel que fa al disseny del **Programa d'educació per a la salut a l'escola**, i a l'elaboració de documents adreçats als mestres i professors sobre aquesta temàtica. Aquesta tasca es concreta en l'elaboració del llibre: *Orientacions i programes. Educació per a la salut a l'escola*, on al capítol dedicat a l'educació sobre les drogues es parla del tabac i es formulen els objectius educatius en el disseny curricular bàsic dels cicles inicial, mitjà i superior de les escoles de Catalunya.

1984

Es desenvolupa a Barcelona el **Simposi sobre el tabaquisme i la salut als països sudeuropeus**. Experts europeus i americans analitzen la situació dels països del sud d'Europa i fan un conjunt de propostes sobre les estratègies més adequades que cal seguir.

1985

Es promulga la **Llei 20/1985, de prevenció i assistència en matèria de substàncies que poden generar dependència** (DOGC núm. 572, de 7 d'agost de 1985). Aquesta llei, capdavantera a l'Estat, recull, homogeneïtz i amplia una sèrie de mesures i restriccions en matèria de venda, publicitat, promoció i consum de tabac, i al mateix temps estableix un règim sancionador per a les infraccions. Els mesos i anys posteriors es promulgaran decrets de desplegament parcial d'aquesta llei. (Vegeu l'annex 2.)

Aquest any es crea l'**Òrgan Tècnic de Drogodependències** del Departament de Sanitat i Seguretat Social, que desenvoluparà amb el temps tot un seguit d'accions en el camp de la prevenció de les drogodependències (el tabaquisme inclòs), especialment entre la població jove.

1986

2a Enquesta sobre el consum de drogues a Catalunya. S'hi estudien actituds, opinions i comportaments respecte al tabaquisme en mostres representatives de població general, escolars i joves, metges, infermers, mestres i professors d'institut. Els resultats es divulguen àmpliament tant en l'àmbit públic com en l'àmbit científic i professional, i serveixen de base per a la reformulació dels objectius de les estratègies de prevenció i control del tabaquisme en el nostre país.

Campanya "Si tu fumes, ell fuma"

Dirigida especialment a les dones embarassades, amb missatges sensibilitzadors sobre les conseqüències del tabaquisme durant la gestació. La campanya dura unes sis setmanes i s'hi genera el material educatiu següent, el qual es distribueix als centres sanitaris, educatius i entitats socials i culturals:

- Cartells de diverses mides.
- Fullets.
- Espot televisiu (20").
- Falques radiofòniques.
- Tanques exteriors.
- Video (8').

1986

Coincidint amb aquesta campanya es duen a terme una sèrie d'activitats d'informació i sensibilització per als professionals sanitaris:

- Col·laboració amb els col·legis oficials i altres corporacions i associacions professionals.
- Edició de butlletins i monografies especials que informen sobre els efectes del tabaquisme durant la gestació, així com de la importància del paper que tenen els professionals de la salut en les estratègies de lluita i control del tabaquisme.
- Carta circular del conseller de Sanitat i Seguretat Social a tots els metges de Catalunya acompanyant les monografies editades.
- Distribució de documentació específica entre pediatres, ginecòlegs i llevadores.
- Edició de publicacions específiques: *Tabaquisme i gestació*; *Tabac i salut, avui*.
- Edició de cartells i materials de senyalització: *No fumeu, gràcies*; *Treballem sense fum*; *Entreu sense fumar*; *Fes salut, etc.*
- Seminari de salut pública sobre el tabaquisme, amb la presència d'experts nacionals i internacionals, i realització de diferents *workshops* sobre el tema del tabaquisme i les tècniques de cessació tabàquica disponibles en aquell moment.

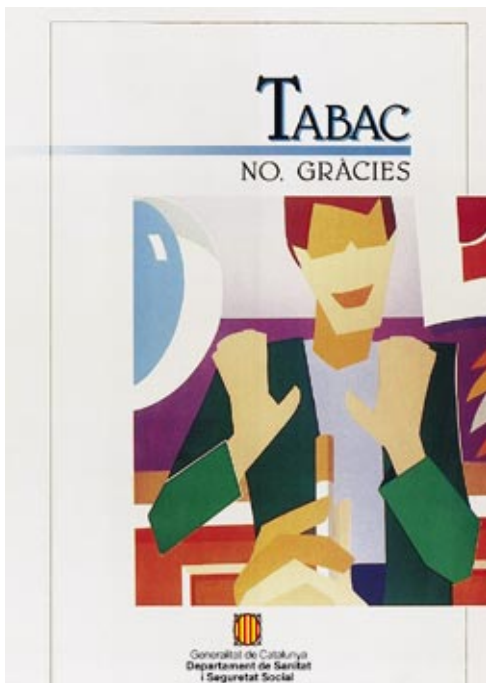
1987

S'inicien les primeres **actuacions juntament amb el Col·legi Oficial de Metges de Barcelona**, les quals es concreten a dedicar el butlletí del mes de març al tema del tabaquisme. S'imparteix un curs sobre cessació tabàquica adreçat a metges i altres professionals sanitaris.

1988

Experiència pilot de cessació tabàquica amb xiclet de nicotina en l'àmbit laboral.

1990

3a. Enquesta sobre el consum de drogues a Catalunya. Nou estudi sobre prevalença, característiques d'hàbit, opinions i actituds envers el tabaquisme en diferents grups de població: general (incloent-hi per primer cop les persones més grans de 65 anys), joves, escolars, metges, infermers, farmacèutics, mestres i professors d'institut. Les dades permeten començar a conèixer quines són les grans tendències del tabaquisme al nostre país. La informació recollida serveix també per fixar sobre una base molt sòlida els objectius de disminució de risc per a l'any 2000 del Pla de salut de Catalunya.

Els resultats preliminars corresponents a la mostra de població general es presenten amb ocasió del *Seminari científic sobre el fumador passiu* i del *Workshop internacional sobre els Jocs Olímpics sense tabac* que tenen lloc a Barcelona els dies 9, 15 i 16 de novembre.

S'organitzen diversos **seminaris de salut pública**:

- *Els efectes futurs sobre la salut dels patrons actuals de consum de tabac a Catalunya*, a càrrec del professor Richard Peto.
- *Tabac i joves*, a càrrec dels doctors C. La Vecchia, J. Cuervo i H. Pardell.
- *El fumador passiu*, a càrrec dels doctors A. Hirsch, E. Riboli, B. Paccagnella i L. Salleras.

En el **Dia Mundial sense Tabac** (31 de maig), sota l'epígraf *Tabac i joves*, s'organitza a Barcelona una cursa atlètica juvenil amb el lema: "Treu-te els fums i corre", on participen 8.000 alumnes de 200 centres d'ensenyament de tot Catalunya. Aprofitant aquesta diada es distribueix a totes les escoles i centres participants un dossier d'informació i sensibilització sobre la problemàtica del tabaquisme en els joves, així com material educatiu.

Campanya "No em fumis"

L'objectiu principal és informar i sensibilitzar la població general (tant fumadors com no fumadors), els responsables dels espais d'utilització pública i els professionals exemplars, sobre els perills que representa la inhalació passiva del fum del tabac ambiental, i la necessitat d'observar la normativa existent al respecte. La campanya dura sis setmanes.

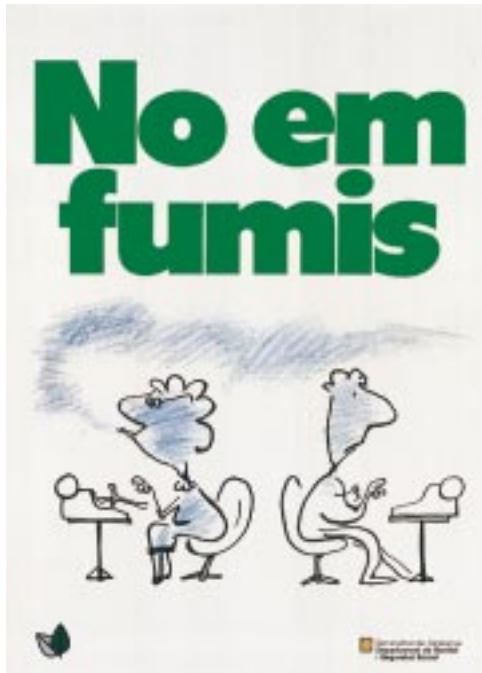
1990

No em fumis

 Generalitat de Catalunya
Departament de Sanitat
i Seguretat Social

1990

Per a aquesta campanya s'edita material educatiu i informatiu que es distribueix a tota la xarxa sanitària, escoles, centres cívics i de lleure, centres esportius, oficines públiques, espais d'ús col·lectiu, empreses amb atenció al públic, etc.

- Cartells sensibilitzadors en quatre versions: oficina, centre sanitari, cotxe/família i poliesportiu, segons l'àmbit de distribució preferent.
- Fullet *Per què fumes si no fumes?*
- Adhesius *No em fumis*
- Pins *No em fumis*
- Vídeo *No em fumis*
- Dos espots televisius llargs (30") i dos de curts (10")
- Tres falques radiofòniques
- Tanques exteriors (dos models)
- Premsa escrita, anuncis, articles, col·laboracions, articles científics
- Conferències i actes públics
- Informe tècnic sobre el fumador passiu

Dia sense Tabac a Bellvitge (23 de novembre). Col·laboració en la planificació, l'execució i l'avaluació del Dia sense Tabac a la Ciutat Sanitària i Universitària de Bellvitge, i posada en marxa d'una sèrie de mesures pilot per al control de l'hàbit tabàquic entre el personal i el públic de l'Hospital.

1990

The Smoke Free Olympics. Health, Smoking and the Olympics: an International Workshop.

Celebrat a Barcelona del 14 al 16 de novembre i organitzat pel COOB '92, l'Ajuntament de Barcelona, la Generalitat de Catalunya i el Ministeri de Sanitat i Consum. Es concreta en l'estudi, l'elaboració i la redacció de la normativa sobre publicitat, venda i consum de productes del tabac que va regir durant la celebració dels Jocs Olímpics de Barcelona l'any 1992, així com de les accions educatives, culturals i d'altres que es van celebrar amb ocasió d'aquest esdeveniment esportiu.

Es crea el **Consell Assessor sobre Tabaquisme a Catalunya** (DOGC 1331, de 5 d'octubre), com a òrgan consultiu del Departament de Sanitat i Seguretat Social per assessorar i promoure accions de lluita contra el tabaquisme. President: Hèlios Pardell i Alentà. Secretari: Esteve Saltó i Cerezuela. Consta de 24 vocals elegits entre experts i representants de diferents organismes i institucions implicats en l'àmbit de la prevenció i el control del tabaquisme a Catalunya.

1991

Es promulga la **Llei 10/1991, de 10 de maig, de modificació de la Llei 20/1985, de prevenció i assistència en matèria de substàncies que poden generar dependència**, publicada al DOGC 1445, de 22 de maig de 1991. (Vegeu l'annex 2.)

Aquest mateix any es promulguen el **Decret 235/1991**, de 28 d'octubre (DOGC 1520, de 20 de novembre de 1991), de desplegament de la Llei 10/1991, pel qual es regulen les advertències, els missatges dissuasius, els logotips i la senyalització sobre el tabac i les begudes alcohòliques, i el **Decret 266/1991**, d'11 de desembre (DOGC 1532, de 20 de desembre de 1991), pel qual es regula la capacitat sancionadora que preveu la Llei 20/1985, de 25 de juliol, parcialment modificada per la Llei 10/1991, de 10 de maig.

Campanya "Johan Cruyff"

Es tracta d'una campanya de sensibilització destinada a la població fumadora sobre el perill que l'hàbit tabàquic comporta per a la salut, tot aprofitant la col·laboració desinteressada i el testimoniatge de Johan Cruyff, que havia patit recentment un procés cardíac greu arran del qual va deixar de fumar. Adreçada a adults fumadors i també a la població jove i afeccionada a l'esport en general. Durada: quatre setmanes

Aquesta campanya comporta l'edició del material educatiu següent, que es va distribuir a centres d'atenció primària i hospitals, farmàcies, escoles, centres esportius, centres de lleure, centres cívics, etc.

- Cartells
- Espots televisius
- Tanques exteriors
- Opis
- Publicitat al darrere dels autobusos
- Falca radiofònica
- Premsa escrita

Johan Cruyff participa en l'acte de presentació pública de la campanya, així com el Dr. J. Petit que l'havia convençut de deixar de fumar i també de participar en la campanya.

L'espot televisiu s'ha difós en altres països, i nombroses institucions i organismes nacionals i internacionals l'han utilitzat com a material d'educació sanitària.

Seminari científic "Tabac i metges", amb la participació de H. Adriaanse, G. Fowler, K.O. Fa-gerström, H. Pardell, E. Saltó i L. Salleras.

1991

JOHAN:
“En la meva vida
he tingut dos grans vicis:
fumar i jugara futbol.
El futbol m’ho ha donat
tot en la vida.
Fumar
quasi me la treu.”

GENERALITAT DE CATALUNYA
Departament de Sanitat i Seguretat Social

© Generalitat de Catalunya

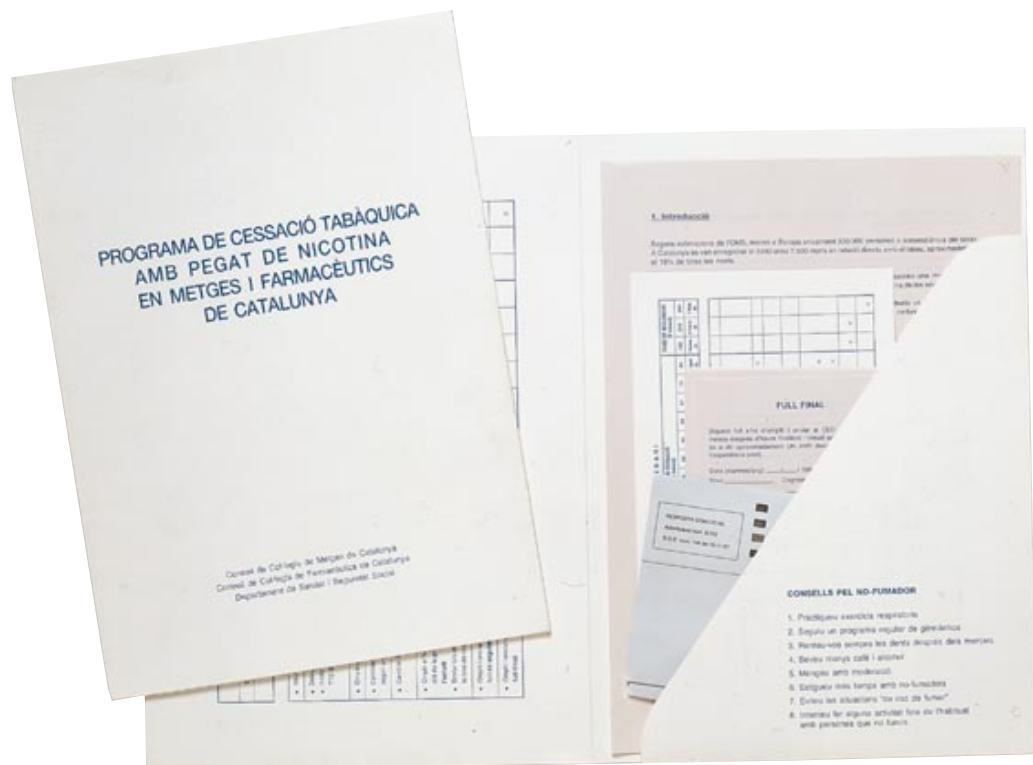
1991

S'hi presenten els resultats corresponents als metges i altres col·lectius sanitaris de l'enquesta duta a terme l'any 1990, i també les activitats del Programa "Tabac i metges".

Programa "Tabac i metges"

En col·laboració amb el Consell de Col·legis de Metges de Catalunya. Es tracta d'un seguit d'iniciatives i activitats d'informació i sensibilització dels metges (i d'altres professionals de la salut) per tal que assumeixin el rol exemplar i educatiu que els correspon desenvolupar davant dels seus pacients, i per potenciar el consell mèdic personalitzat integrat en la pràctica diària com a instrument privilegiat en el procés de cessació tabàquica.

- Elaboració i edició de la *Carta europea contra el tabac*. Aquest document es distribueix entre tots els metges de Catalunya (30.000 exemplars).
- Elaboració i edició de la publicació *Ajudeu el vostre pacient a deixar de fumar. En 5 minuts* (62 pàg.) per a professionals.
- Programa pilot de deshabitució tabàquica amb pegat de nicotina entre tres-cents metges i cent farmacèutics de Catalunya. Aquest programa comporta un seguit d'activitats científiques col·laterals i el seguiment dels participants durant 12 mesos.

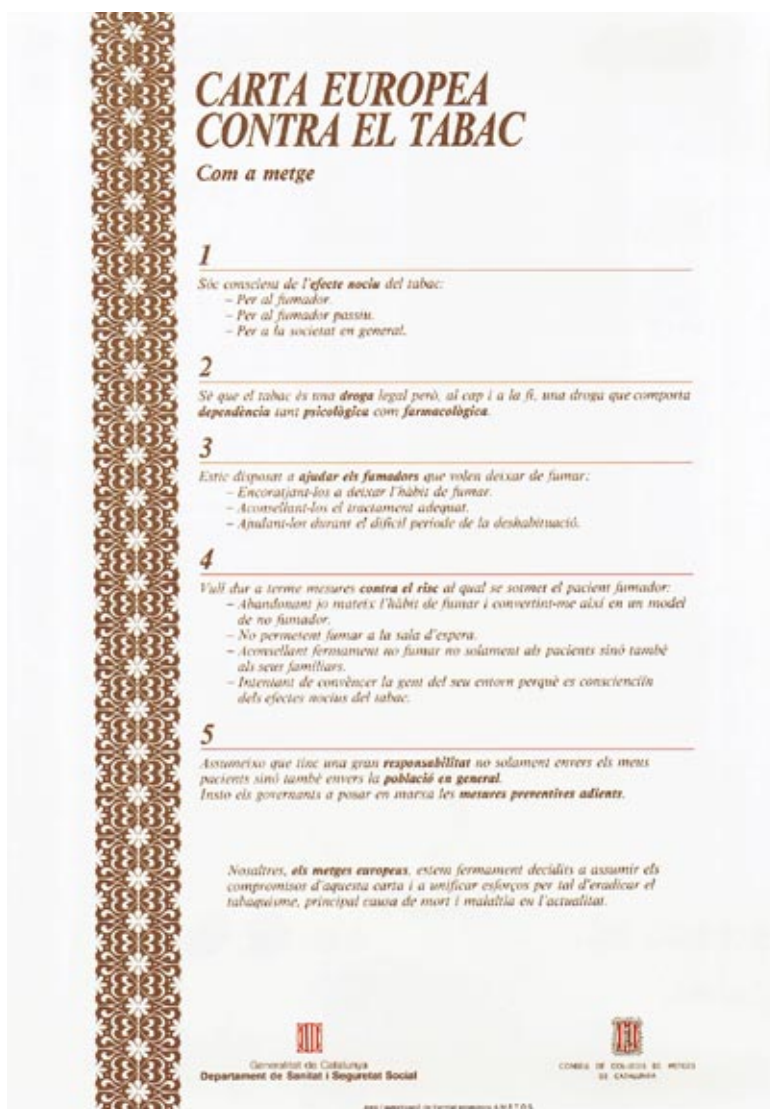
1991

- Realització del vídeo *Podem ajudar-lo a deixar de fumar* (VHS, 9') adreçat als fumadors que vulguin deixar de fumar, a fi que serveixi de suport a les activitats sanitàries.

Pla de salut de Catalunya

Es destina un capítol específic a aquest tema en el *Document marc per a l'elaboració del Pla de Salut de Catalunya*. Definició dels objectius de salut, reducció de risc i objectius operatius per a l'any 2000. (Vegeu l'annex 1.)

L'any 1995, el Servei Català de la Salut publicarà el quadern *Criteris comuns mínims per a l'atenció de problemes de salut (1)* on es presentaran les bases operatives del consell antitabàquic a l'atenció primària de salut.

1991

Campanya "No t'enganyis. Això no és vida"

Es tracta d'una acció dirigida a tota la població en general amb l'objectiu de promoure estils de vida saludables (alimentació equilibrada, exercici físic adequat), lluitar contra el consum excessiu d'alcohol i promoure la cessació tabàquica. La campanya dura vuit setmanes.

S'edita el material educatiu i promocional següent, que es distribueix a la xarxa d'atenció primària i hospitalària.

- Tríptic
- Cartell
- Cinc espots de televisió
- Cinc falques de ràdio
- Vídeo
- Tanques publicitàries, opis, publicitat a la premsa escrita

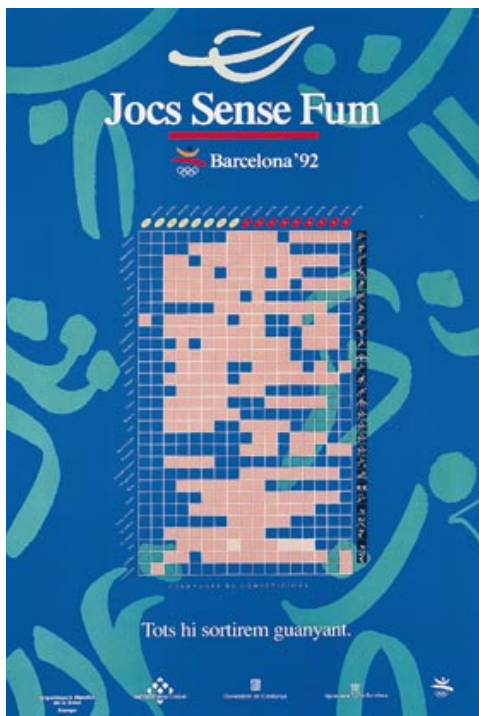
1992

Programa "Tabac i metges"

Prossegueix l'experiència pilot de cessació tabàquica en metges i farmacèutics de Catalunya utilitzant tractament transdèrmic de reemplaçament nicotínic. Aquest programa va rebre l'any 1992 un ajut parcial per part del Programa "Europa contra el càncer" de la Comunitat Europea, DG XII (92/CVV01238-0).

Programa "Jocs Olímpics Barcelona'92 sense fum"

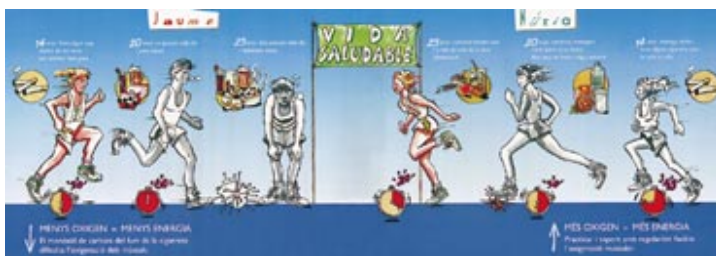
En col·laboració amb l'Ajuntament de Barcelona, el Comitè Organitzador dels Jocs Olímpics de Barcelona (COOB '92), el Ministeri de Sanitat i Consum i l'OMS-Europa. S'hi promou l'esport i l'activitat física com a estil de vida positiu enfront del consum de tabac. El programa dura uns tres mesos, tot i que el guix de les activitats es duen a terme durant la celebració dels JJOO.

S'edita i es distribueix material gràfic i audiovisual principalment en escoles, centres esportius i de lleure de tot Catalunya.

- Adhesius, tríptics i cartelllets per a escolars i joves
- Cartell- calendari *Jocs sense Fum*
- Video *Atracció fatal* (12 min)

Se celebra també una exposició internacional de cartells sobre tabaquisme (Pati Llimona, Barcelona, juny).

1992

Llibre blanc per a la integració de la prevenció en la pràctica assistencial

Consens amb les principals societats científiques per a la protocol·lització i integració de les activitats preventives en l'atenció primària de la salut en l'edat adulta (15-64 anys). El consell anti-tabàquic per part de l'equip d'atenció primària es considera una de les intervencions educatives amb un nivell d'efectivitat i eficiència amb més clara evidència científica. Amb l'edició d'aquesta publicació s'inicia un procés de desplegament progressiu en els diferents àmbits sanitaris que continua amb la formació de formadors que posteriorment es disseminen per tot el territori.

Dia Mundial sense Tabac amb el lema "Espais i llocs de treball sense fum".

S'editen i es distribueixen per diferents mitjans (premsa escrita) piràmides senyalitzadores "Treballem sense fum" (500.000 unitats).

Simultàniament es distribueix material senyalitzador (plaques de metacrilat amb missatges educatius i legislatius) en els diferents àmbits implicats en l'aplicació i el seguiment de la Llei 10/1991 i els decrets de desplegament. El material arriba principalment a l'àmbit sanitari, l'educatiu i el de l'hostaleria juntament amb una carta informativa i sensibilitzadora.

1993

Dia Mundial sense Tabac amb el lema “Els professionals i els serveis de la salut contra el tabac”, amb la publicació de la Declaració Institucional Conjunta signada pels consells dels col·legis de metges, farmacèutics, diplomats en infermeria i odontòlegs de Catalunya. Es concreta amb accions als mitjans de comunicació i distribució de materials.

Edició i distribució del material següent a tots els CAPS, ABS, consultoris locals, serveis hospitalaris i unitats especialitzades de tot Catalunya:

- 8.000 targetons *Un dia sense fumar* (en col·laboració amb l'OMS-Europa, l'Ajuntament de Barcelona i l'Associació Espanyola Contra el Càncer).
- 8.000 piràmides de cartró *Treballem sense fum*.
- Carta de sensibilització, signada pel conseller de Sanitat, acompanyada de cinc targetons *Un dia sense fumar*.

El Conseller de Sanitat i Seguretat Social publica un article que conté els principals missatges promoguts per l'OMS i altres institucions en ocasió d'aquesta diada al diari *La Vanguardia* (31 de maig).

Accions específiques en l'àmbit d'alguns centres sanitaris (Ciutat Sanitària i Universitària de la Vall d'Hebron, Hospital General de Vic, Ciutat Sanitària i Universitària de Bellvitge, etc.).

Programa d'Educació per la Salut a l'Escola (PESE)

Elaboració d'una guia per a docents sobre la prevenció de drogodependències amb un apartat específic sobre tabaquisme. Aquesta publicació és el fruit de la col·laboració entre el Departament d'Ensenyament, l'Òrgan Tècnic de Drogodependències i la Direcció General de Salut Pública. A partir d'aquell moment es reforça el procés de difusió de

1993

missatges educatius adreçats a prevenir l'inici d'hàbits tòxics i dependències per part dels adolescents i joves, procés que s'ha anat consolidant progressivament.

IV Seminari Internacional de l'Associació Mèdica Europea Tabac o Salut

(AMETOS/EMASH). El tema escollit per a la reunió que es produeix pel novembre a Sitges és el paper de les organitzacions dels professionals de la salut en les activitats de lluita antitabàquica, i compta amb la participació dels principals experts internacionals en la matèria. L'any següent s'editen uns *proceedings* que recullen totes les participacions (ponències, comunicacions i pòsters) en el Seminari. En un acte satèl·lit, es fa la cloenda i el lliurament de diplomes i premis del Programa "Tabac i metges" al grup de professionals sanitaris (103 metges i farmacèutics) que havien deixat de fumar durant un any.

1994**Programa "Tabac i infermers"**

S'inicia una experiència pilot de cessació tabàquica amb reemplaçament nicotínic en un grup seleccionat de 300 diplomats en infermeria de tot Catalunya i s'estableix un conveni de col·laboració amb el Consell de Col·legis d'Infermeria de Catalunya.

Campanya "Deixa-ho i guanya" 1994

(Campanya internacional "Quit & Win 1994")

En col·laboració amb British Life i sota el patrocini de l'OMS Europa i el programa CINDI.

Es tracta d'una intervenció comunitària amb l'objectiu de promoure la cessació tabàquica mitjançant l'incentiu d'un sorteig de premis entre aquells que ho aconsegueixin.

Consisteix en el disseny, l'edició i la distribució mitjançant la premsa escrita (diari *AVUI*), farmàcies, unitats i centres especialitzats, xarxa sanitària d'atenció primària, serveis hospitalaris i una unitat mòbil (a l'àrea de Barcelona) de 200.000 targetons "Deixa-ho i guanya" per a fumadors disposats a deixar de fumar en una data fixada. Entre tots els concursants (uns 1.700) es sortegen un viatge d'una setmana per a dues persones a Cancun (Mèxic) i cinc bicicletes tot terreny, juntament amb unes pòlisses d'assegurances de vida per a tots els guanyadors. Tots els premiats reben els guardons de mans del Conseller de Sanitat en un acte públic dut a terme a la Sala d'Actes del Departament de Sanitat i Seguretat Social coincidint amb la celebració del Dia Mundial sense Tabac (31.5.1994).

S'edita i es distribueix la publicació *Ajudeu el vostre pacient a deixar de fumar. En 5 minuts*, guia sobre el consell antitabàquic adreçada als professionals de la salut.

1994

Dia Mundial sense Tabac, promogut per l'OMS, amb el lema "Els mass media i el tabac".

Es publica un article del conseller de Sanitat i Seguretat Social amb els principals missatges i s'elabora un dossier de premsa per a la difusió del missatge d'aquesta jornada a través dels mitjans de comunicació de masses. També s'edita un monogràfic (4 pàgines) sobre tabaquisme en el suplement "Medicina y calidad de vida" de *La Vanguardia*.

S'edita un auca *Treballem sense fum* conjuntament amb la Diputació de Barcelona, el Consell Comarcal d'Osona i el diari *Ausona*, distribuïda pels mitjans de comunicació locals i a totes les dependències de l'Hospital General de Vic.

4a Enquesta sobre tabaquisme a població general. Enquesta de Salut de Catalunya (ESCA)

Ampli estudi transversal de 15.000 persones de la població de Catalunya. S'hi inclou un mòdul reduït de preguntes relacionades amb el tabaquisme que permeten mantenir la sèrie d'estudis epidemiològics portats a terme des de 1982.

1995**Seguiment de la campanya “Deixa-ho i guanya” 1994**

Seguiment dels participants després de dotze mesos: un 24% dels participants no fumen un any després de la campanya.

Dia Mundial sense Tabac, promogut per l'OMS amb el lema “El cost econòmic del tabac”.

En el marc de la 2nd International Heart Health Conference (Barcelona, del 28 de maig a l'1 de juny de 1995) es difonen els missatges relacionats amb el tabaquisme i la prevenció de les malalties cardiovasculars. Les sessions plenàries, ponències i comunicacions i pòsters relacionats amb el tabaquisme s'agrupen en la jornada del 31 de maig.

Dins d'aquest marc, se celebra un simposi satèl·lit sobre activitat física i salut cardiovascular que compta amb la participació de Johan Cruyff.

Jornada a la Ciutat Sanitària i Universitària de Bellvitge sota el lema: “Hospital sense Tabac”. S'editen fullets, cartells i pins.

Estudi pilot multicèntric d'introducció a la intervenció mínima (consell i seguiment) en tabaquisme dins dels programes d'educació diabetològica duts a terme per infermeres educadores. Centres participants: Hospital Clínic i Provincial de Barcelona, Hospital de Sant Pau (Barcelona), Hospital Universitari Germans Trias i Pujol (Badalona), Hospital Mútua de Terrassa i Ciutat Sanitària i Universitària de Bellvitge.

S'edita el vídeo *Consell Antitabàquic I* (8') adreçat a professionals de la salut.

1996

Enquesta sobre l'hàbit tabàquic en grups professionals exemplars de Catalunya 1996

Es porta a terme un nou estudi epidemiològic en els grups professionals considerats exemplars: metges, infermers, farmacèutics, mestres i professors d'institut.

Campanya "Deixa-ho i guanya" 1996

Segona campanya internacional "Quit & Win" en el context del programa CINDI.

Amb la col·laboració de l'AECC i l'Ajuntament de Barcelona, i el suport de Pharmacia-Upjohn, en aquesta edició participen diverses entitats i organismes com ara els consells dels col·legis de metges, farmacèutics i diplomats en infermeria de Catalunya i l'Institut Català de la Dona.

Es dissenyen, s'editen i es distribueixen 250.000 targetes *Deixa-ho i guanya* per als fumadors disposats a deixar de fumar en una data fixada pel concurs. Més de 2.000 fumadors participen en el sorteig de premis: viatge a les illes Seychelles (primer premi), tres bicicletes tot terreny (segons premis) i cinc maletins de viatge (tercers premis). Els guanyadors, prèvia verificació bioquímica de l'abstinència, reben els premis en una acte públic al Departament de Sanitat i Seguretat Social.

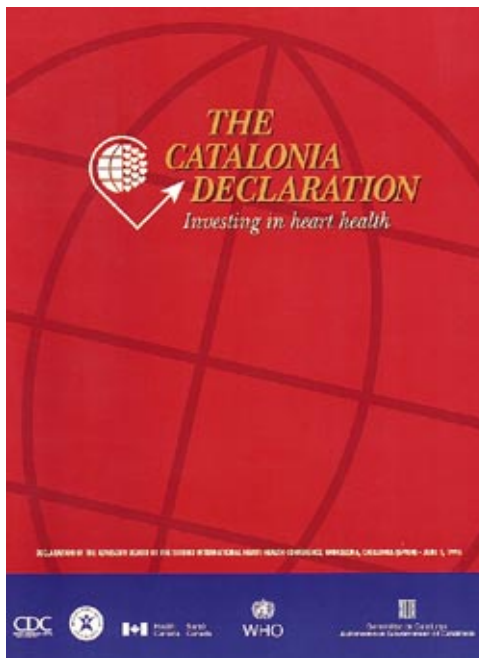
1996

Dia Mundial sense Tabac, amb el lema “L'esport i les arts sense tabac”.

Es fan activitats de sensibilització en quatre escoles (una a cada demarcació catalana) amb la participació de figures de l'esport i de la cultura juntament amb representants del Departament de Sanitat i Seguretat Social i la Direcció General de l'Esport.

The Catalonia Declaration. Investing in Heart Health.

S'edita, es tradueix (versions catalana, castellana, anglesa, portuguesa...), es distribueix i es difon el document de consens amb les principals recomanacions sobre la salut cardiovascular sorgides de la 2nd Heart Health Conference (Barcelona, maig-juny 1995).

Manifest d'experts sobre el fumador passiu i la publicitat de les companyies tabaqueres

Seminari científic internacional.

S'elabora un manifest d'experts amb representants de França, Suïssa, Bèlgica, el Regne Unit i Finlàndia en resposta a la campanya de desinformació sobre els riscos del tabaquisme passiu promoguda per Philip Morris Europa en diversos països europeus. Distribució en l'àmbit nacional i internacional de 1.000 exemplars.

Programa “Tabac i estudiants de medicina”

S'inicia un projecte en col·laboració amb la Universitat de Barcelona (Facultat de Medicina) i el Col·legi Oficial de Metges de Barcelona per introduir i avaluar un mòdul de formació en tabaquisme en el si del currículum acadèmic de pregrau dels estudiants de Medicina. El programa es completa amb l'oferta d'un programa de deshabitució tabàquica, compta amb l'assessorament de la Universitat de Viena, i rep un finançament parcial de la Tobacco Fund de la Unió Europea. DG V. (95/33282).

1997

Llibre blanc per a la integració de les activitats preventives a l'oficina de farmàcia

Es crea una Subcomissió per a la Promoció de la Salut en l'Atenció Farmacèutica dins del marc de la Comissió d'Atenció Farmacèutica nascuda a l'empara del concert entre el Consell de Col·legis de Farmacèutics de Catalunya i el Servei Català de la Salut.

Consens, a Montbrí del Camp, sobre la integració de les activitats preventives a les oficines de farmàcia amb les diferents societats científiques de farmàcia, infermeria i medicina. El consell antitabàquic s'estableix com una de les activitats que cal realitzar preferentment a les oficines de farmàcia.

S'imparteix un curs de formació de formadors i d'aprofundiment sobre aspectes de cessació tabàquica a l'oficina de farmàcia, i s'inicien programes de cessació tabàquica per a farmacèutics en col·laboració amb els col·legis de farmacèutics de Barcelona i Tarragona i amb l'assessoria tècnica del Centre d'Estudis Col·legials del Col·legi Oficial de Metges de Barcelona.

Seminari científic sobre prevenció del consum de tabac entre les dones

Organitzat junt amb l'Institut Català d'Oncologia, compta amb la participació de prestigiosos experts (H. Graham A. Amos i T. Salvador). S'hi estudia el fenomen creixent del tabaquisme entre les dones, especialment en els països mediterranis, els trets diferencials de l'hàbit tabàquic femení, i els possibles abordatges des dels diferents àmbits d'actuació. Les principals conclusions d'aquest seminari es presenten amb ocasió de l'acte commemoratiu del Dia Mundial sense Tabac.

Dia Mundial Sense Tabac amb el lema " Units per un món sense tabac" .

Signatura d'un conveni de col·laboració amb la Confederació Empresarial d'Hostaleria de Catalunya per a la creació de zones per a no fumadors als restaurants de Catalunya.

1997

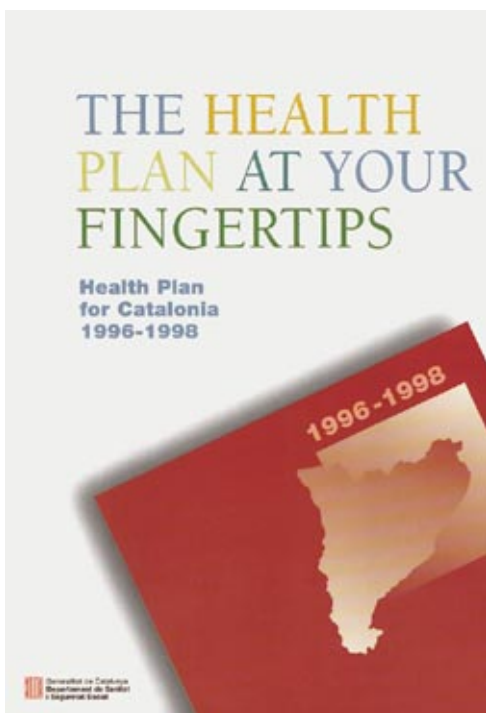
Presentació de les conclusions del Seminari sobre prevenció del consum de tabac entre les dones.

Presentació pública del resultats de l'enquesta sobre professionals sanitaris i docents portada a terme l'any 1996.

Seguiment de la campanya "Deixa-ho i guanya" 1996

Seguiment dels participants després de dotze mesos: un 30% dels participants no fumen un any després de la campanya.

Edició d'un vídeo d'aprofundiment sobre com tractar el pacient fumador: *Consell Antitabàquic II*, adreçat a professionals de la salut.

1998

5a Enquesta sobre el consum de tabac a Catalunya. Nou estudi sobre prevalença, característiques d'hàbit, opinions i actituds envers el tabaquisme en la població general (més de 14 anys), que permet conèixer l'evolució del tabaquisme al nostre país, redefinir les estratègies de la lluita antitabàquica i identificar les àrees d'actuació prioritària.

Campanya “Deixa-ho i guanya” 1998

Tercera edició de la campanya internacional "Quit & Win" en el context del programa CINDI, amb el suport de l'Organització Mundial de la Salut.

Hi col·laboren l'Associació Espanyola contra el Càncer (juntres provincials de Barcelona, Tarragona, Lleida i Girona), l'Ajuntament de Barcelona i el Col·legi Oficial de Diplomats en Infermeria de Barcelona, i compta amb el suport de l'empresa Pharmacia-Upjohn. Hi participen també diverses entitats i organismes com els col·legis de metges i de farmacèutics de Catalunya, l'Institut Català de la Dona i l'Institut Català del Consum.

Es dissenyen, s'editen i es distribueixen 300.000 targetes *Deixa-ho i guanya* per als fumadors disposats a deixar de fumar en una data fixada pel concurs. Més de 1.500 fumadors participen en el sorteig de premis: un viatge a Cartagena de Indias (Colòmbia) durant una setmana (primer premi), i dos equips complets de viatge (segon i tercer premi). S'hi ha introduït per primer cop un premi adreçat a les persones no fumadores que exerceixen de testimonis/padrins dels participants; entre ells se sorteja el premi especial (un viatge a Lanzarote per a dues persones durant una setmana). Els guanyadors, prèvia verificació bioquímica de l'abstinència, reben els premis en un acte públic dut a terme al Departament de Sanitat i Seguretat Social.

Campanya “Pau a la taula”

Campanya promoguda en col·laboració amb la Confederació Empresarial d'Hostaleria de Catalunya per a la creació de zones per a no fumadors als restaurants de Catalunya. Aquesta campanya es compon de les accions següents:

1998

- Informació i sensibilització dels responsables dels restaurants de Catalunya sobre la conveniència de reservar zones per als clients no fumadors i senyalitzar-les adequadament, seguint les recomanacions de la legislació vigent (Llei 10/1991).
- Edició i tramesa de materials de senyalització (adhesius, vitrofones, fullet i placa externa) a tots els restaurants que s'adhereixen a la campanya.
- Edició i distribució d'una guia dels restaurants que disposen d'àrees per a no fumadors, per tal de donar-ne la màxima difusió possible entre la població.

Dia Mundial sense Tabac amb el lema "Créixer sense tabac".

Presentació pública de la Campanya "Pau a la taula", així com de les dades epidemiològiques disponibles sobre el consum de tabac entre els joves, i les opinions i percepcions de la població respecte a la problemàtica del tabaquisme passiu.

El Departament de Sanitat i Seguretat Social de la Generalitat de Catalunya i la Confederació Empresarial d'Hostaleria de Catalunya han decidit promoure l'establiment de zones reservades per a clients no fumadors, en compliment de la normativa legal vigent i com a mesura per fomentar la cortesia i la tolerància mútua entre clients fumadors i no fumadors d'aquests establiments. El dret a respirar un aire net, sense fum de tabac, està recollit en una sèrie de lleis i decrets, que els responsables dels espais d'ús públic,

especialment si són llocs tancats, han de fer respectar. Avui sabem que el tabaquisme passiu representa un risc per a la salut. Tenir-ho en compte és una qüestió de cortesia i de respecte envers els no fumadors. Això es fa especialment palès en indrets tancats com ara bars, restaurants, discoteques, etc. Vostè es troba ara en un **RESTAURANT AMB ZONES HABILITADES PER A NO FUMADORS**. Així, doncs, si vostè no és fumador, podrà trobar un espai, degudament senyalitzat, on gaudirà plenament del plaer gastronòmic.

Pau a la taula

Generalitat de Catalunya
Departament de Sanitat i Seguretat Social
Direcció General de Salut Pública

Confederació
Empresarial d'Hostaleria de Catalunya

1982 - 1998

RESULTATS RESULTS

1. Població general
The general population
2. Joves
Young people
3. Professionals
*Health and education
professionals*

1. Població general
The general population

TAULA 1. PREVALÈNÇA DE TABAQUISME EN LA POBLACIÓ DE 15 A 64 ANYS, PER GRUPS D'EDAT I SEXE. CATALUNYA, 1982-1998

TABLE 1. THE PREVALENCE OF SMOKING WITHIN THE GENERAL POPULATION (AGE RANGE 15-64), BY AGE AND SEX. CATALONIA, 1982-1998

	1982	1986	1990	1994	1998
♂					
15-24	58,6	54,4	39,1	38,5	43,4
25-34	66,9	69,0	53,4	58,4	50,4
35-44	61,3	61,4	57,3	54,0	53,9
45-54	61,3	57,2	65,1	46,4	40,2
55-64	47,6	47,4	47,8	36,6	30,2
>64			33,6	22,8	20,8
15-64	58,3	57,6	49,7	46,3	44,4
♀					
15-24	48,0	50,4	37,4	33,7	45,1
25-34	34,8	38,7	44,6	45,1	43,9
35-44	12,3	15,4	18,5	30,3	40,3
45-54	8,6	14,3	10,8	11,3	16,1
55-64	4,4	2,8	5,5	3,4	2,4
>64			1,4	1,5	1,5
15-64	20,0	23,4	25,7	25,6	30,7
TOTAL	37,9	40,4	36,7	35,3	37,5

TAULA 2. PREVALENÇA DE FUMADORS DIARIS I OCASIONALS EN LA POBLACIÓ GENERAL DE 15 A 64 ANYS. CATALUNYA, 1982-1998

TABLE 2. DAILY AND OCCASIONAL SMOKERS AGED BETWEEN 15 AND 64 WITHIN THE GENERAL POPULATION. CATALONIA, 1982-1998

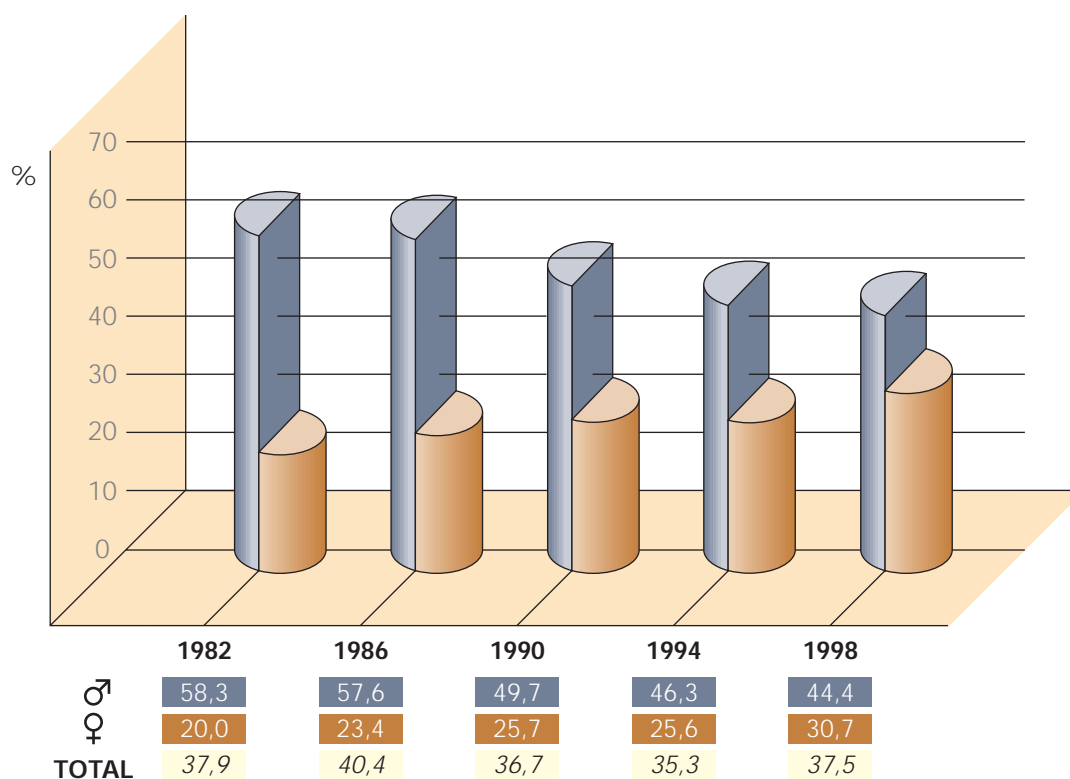
	1982	1986	1990	1994	1998
♂					
DIARIS/DAILY	57,4	51,0	46,8	43,2	40,8
OCASIONALS/OCCASIONAL	0,9	6,6	3,0	3,1	3,6
♀					
DIARIS/DAILY	18,4	16,8	23,0	23,1	28,3
OCASIONALS/OCCASIONAL	1,6	6,6	2,7	2,5	2,4

Tant en homes com en dones, el component més important de la prevalença de tabaquisme el constitueixen els fumadors diaris. En ambdós sexes la proporció de fumadors ocasionals es inferior al 10% dels fumadors.

In the case of both men and women, the majority of smokers fall in the daily smoker category. For both sexes the proportion of occasional smokers is less than 10% of the total number of smokers.

FIGURA 1. PREVALENCIA DE TABAQUISME EN LA POBLACIÓ GENERAL DE 15 A 64 ANYS. CATALUNYA, 1982-1998

FIGURE 1. THE PREVALENCE OF SMOKING WITHIN THE GENERAL POPULATION (AGE RANGE 15-64). CATALONIA, 1982-1998

Entre 1982 i 1998, la prevalença de tabaquisme en els homes de 15 a 64 anys mostra una reducció del 23,8%, que és més marcada a partir de 1986.

En el cas de les dones l'evolució és ben diferent, amb un increment del 53,5%, que ha estat més important entre 1994 i 1998.

De forma global, la prevalença de tabaquisme mostra una lleu disminució del 7,1% entre 1986 i 1998, però es troba com l'any 1982.

Between 1982 and 1998, the prevalence of smoking in men between 15 and 64 years of age shows a fall of 23.8%, a fall which is more pronounced from 1986 on.

In the case of women the tendency is very different. The figure rises by 53.5% over this period, most significantly between 1994 and 1998.

Overall, the prevalence of smoking shows a slight decrease of 7.1% between 1986 and 1998, but the figure is more or less the same as in 1982.

TAULA 3. PREVALENÇA DE TABAQUISME AJUSTADA* PER EDAT A LA POBLACIÓ GENERAL DE 15 A 64 ANYS. CATALUNYA 1982-1998

TABLE 3. THE PREVALENCE OF SMOKING WITHIN THE GENERAL POPULATION ADJUSTED* ACCORDING TO AGE. (AGE RANGE 15-64). CATALONIA 1982-1998

	1982	1986	1990	1994	1998
♂	59,6	58,4	51,6	47,0	44,3
♀	23,7	26,4	25,2	26,5	31,5
TOTAL	41,6	42,4	38,4	36,7	37,9

* Població de Catalunya, 1991 / *Population of Catalonia, 1991

L'evolució de la prevalença de tabaquisme en la població de 15 a 64 anys, ajustada per edat, mostra les mateixes característiques que la taula 1, és a dir, una disminució en els homes i un increment en les dones.

The evolution of the prevalence of smoking within the general population (15-64 years of age), adjusted according to age shows the same characteristics as table 1: a reduction in the number of men, and an increase in the number of women, who smoke.

TAULA 4. PREVALENÇA DE TABAQUISME EN LA POBLACIÓ GENERAL DE MÉS DE 14 ANYS. CATALUNYA, 1990-1998

TABLE 4. THE PREVALENCE OF SMOKING WITHIN THE GENERAL POPULATION (AGED OVER 14). CATALONIA, 1990-1998

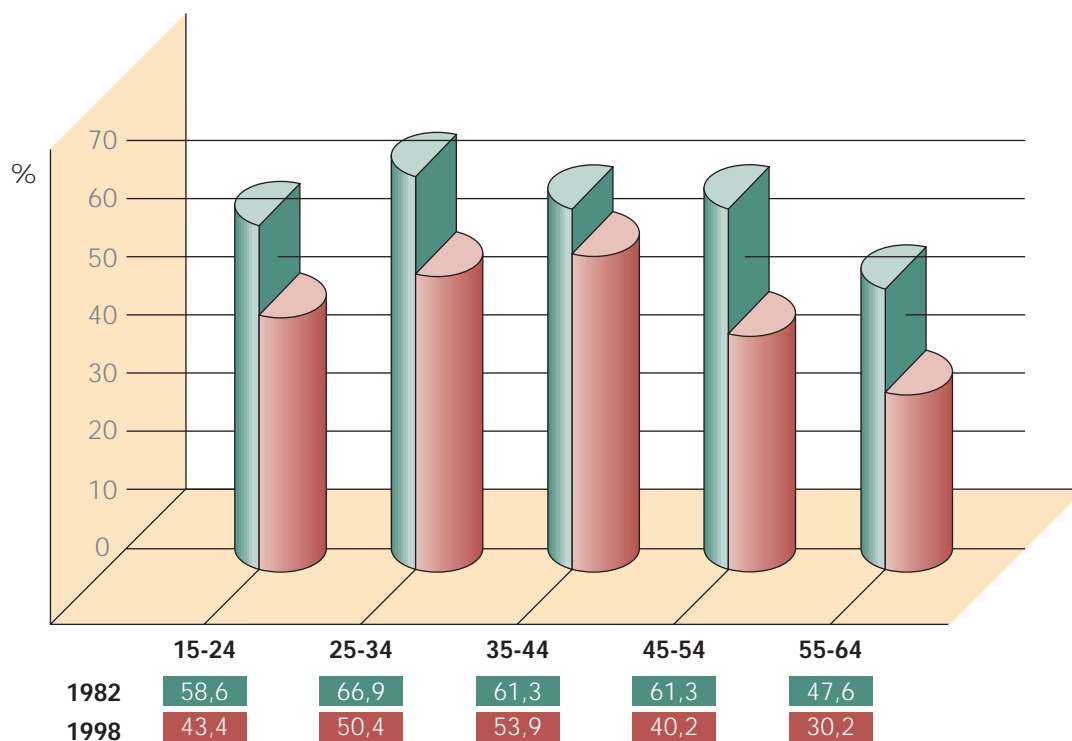
>14 anys / years	1990	1994	1998
♂	47,3	42,3	39,3
♀	22,4	20,7	23,0
TOTAL	33,7	30,6	30,9

En aquest grup, que inclou les persones de més de 14 anys, s'observa una reducció del 8,3% en la prevalença global, durant el període de 1990-1998. En els homes s'observa una disminució del 16,9% mentre que en les dones hi ha un increment del 2,7%.

In this group (people over 14 years of age) an overall fall of 8.3% can be seen during the period 1990-1998. In men a fall of 16.9% is revealed, whereas in the case of women a rise of 2.7% can be observed.

FIGURA 2. PREVALENCIA DE TABAQUISME PER GRUPS D'EDAT EN HOMES. CATALUNYA, 1982 I 1998

FIGURE 2. THE PREVALENCE OF SMOKING AMONGST MEN, BY AGE GROUP. CATALONIA, 1982 AND 1998

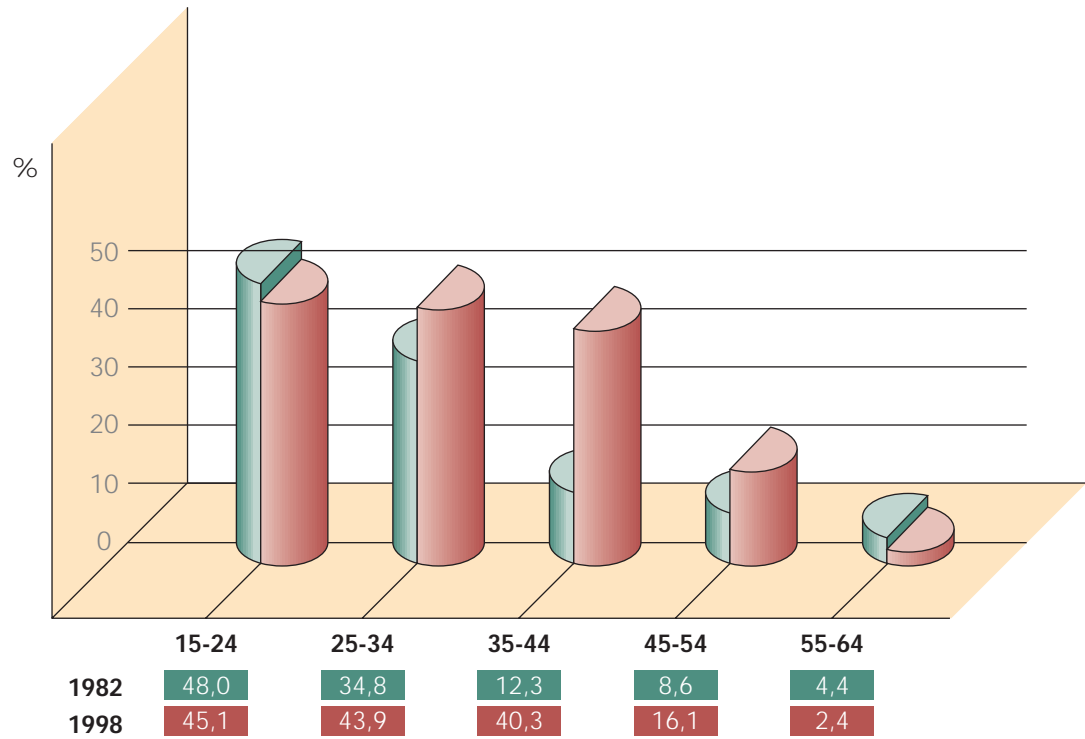

La prevalença de tabaquisme en els homes mostra una reducció entre 1982 i 1998 per a tots el grups d'edat. El grup on s'observa una reducció menor és el de 35 a 44 anys.

The prevalence of smoking amongst men is shown to have fallen between 1982 and 1998 for all age groups. The smallest drop is within the 35-44 age group.

FIGURA 3. PREVALENCIA DE TABAQUISME PER GRUPS D'EDAT EN DONES. CATALUNYA, 1982 I 1998

FIGURE 3. THE PREVALENCE OF SMOKING AMONGST WOMEN, BY AGE GROUP. CATALONIA 1982 AND 1998

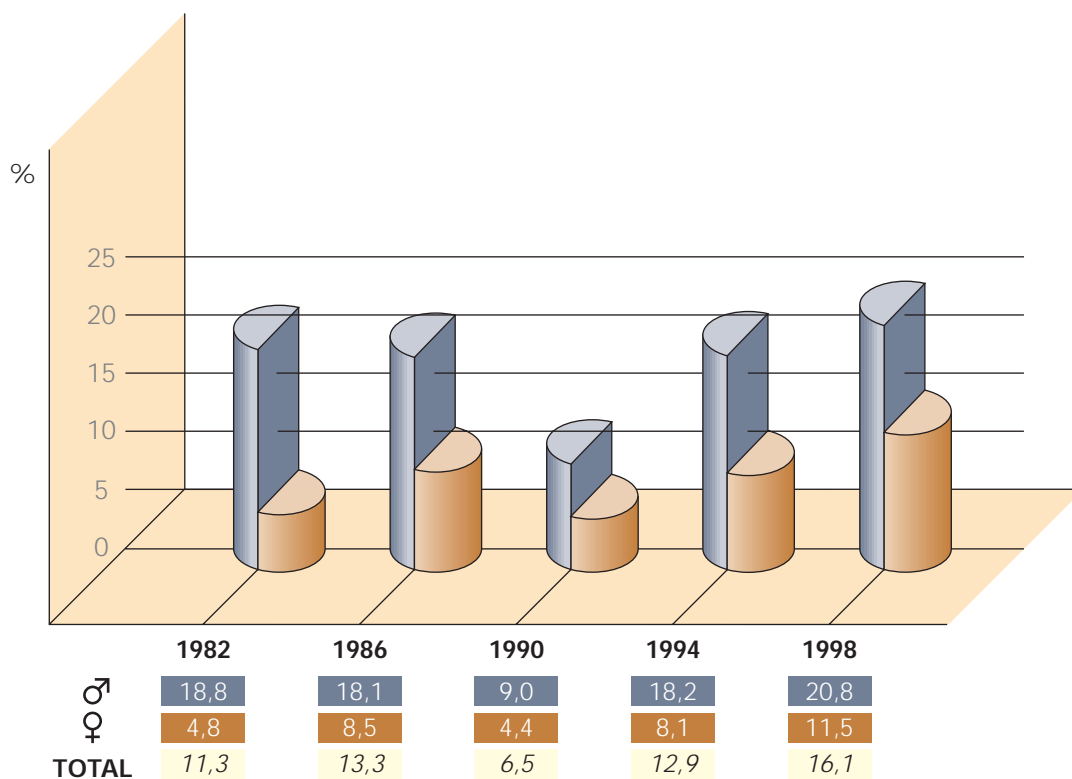

L'evolució de la prevalença de tabaquisme en les dones, entre els anys 1982 i 1998, mostra un increment molt important entre els 25 i 54 anys. El grup on hi ha un major increment és el de 35 a 44 anys.

The evolution of the prevalence of smoking amongst women between 1982 and 1998 shows a sharp increase between 25 and 54 years of age. The most noticeable rise can be observed within the 35-44 age group.

FIGURA 4. PROPORCIÓ D'EXFUMADORS EN LA POBLACIÓ GENERAL DE 15 A 64 ANYS. CATALUNYA, 1982-1998

FIGURE 4. THE PROPORTION OF EX-SMOKERS AGED 15-64 WITHIN THE GENERAL POPULATION. CATALONIA, 1982-1998

En general, la proporció d'exfumadors es manté relativament estacionària durant el període 1982-1998, amb una acusada diferència per sexes a favor dels homes.

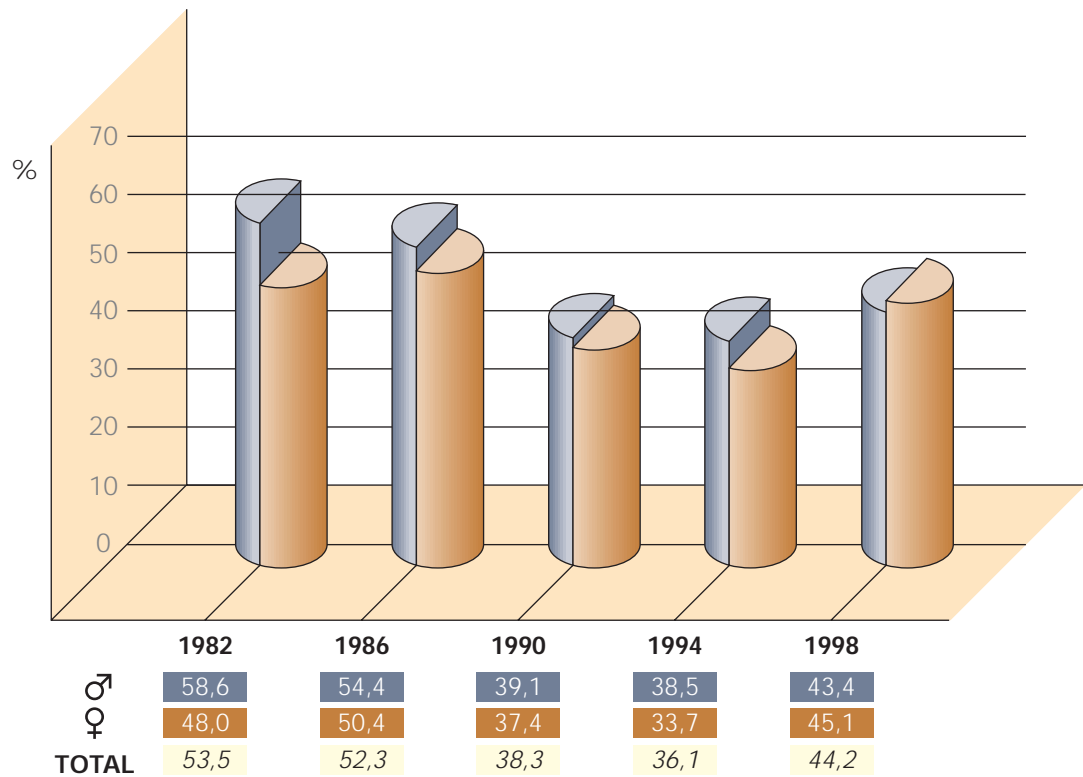
Generally speaking, the proportion of ex-smokers remained stable over the period 1982-1998, and a sharp difference between the sexes is revealed, in favour of men.

2. Joves

Young people

FIGURA 5. PREVALENCIA DE TABAQUISME EN LA POBLACIÓ DE 15 A 24 ANYS.
 CATALUNYA, 1982-1998

FIGURE 5. THE PREVALENCE OF SMOKING WITHIN THE GENERAL POPULATION IN THE
 15-24 AGE GROUP. CATALONIA, 1982-1998

La prevalença de tabaquisme en la població de 15 a 24 anys mostra una important reducció entre els anys 1982 i 1994, del 32,5%. L'any 1998, però, s'observa un important increment del consum respecte de 1994, tant en homes com en dones. L'increment és molt gran en les dones, que arriben a superar la prevalença dels homes en aquest grup d'edat.

The prevalence of smoking in people aged 15-24 shows an important fall of 32.5% between 1982 and 1994. However, in 1998 an important rise in tobacco consumption can be observed in relation to the 1994 figures, in the case of both men and women. This increase is very large for women, and the number of female smokers had risen above the number of male smokers in this age group.

TAULA 5. PREVALÈNÇA DE FUMADORS DIARIS I OCASIONALS EN LA POBLACIÓ DE 15 A 24 ANYS. CATALUNYA, 1986-1998

TABLE 5. THE PREVALENCE OF DAILY AND OCCASIONAL SMOKERS IN THE 15-24 AGE GROUP WITHIN THE GENERAL PUBLIC. CATALONIA, 1986-1998

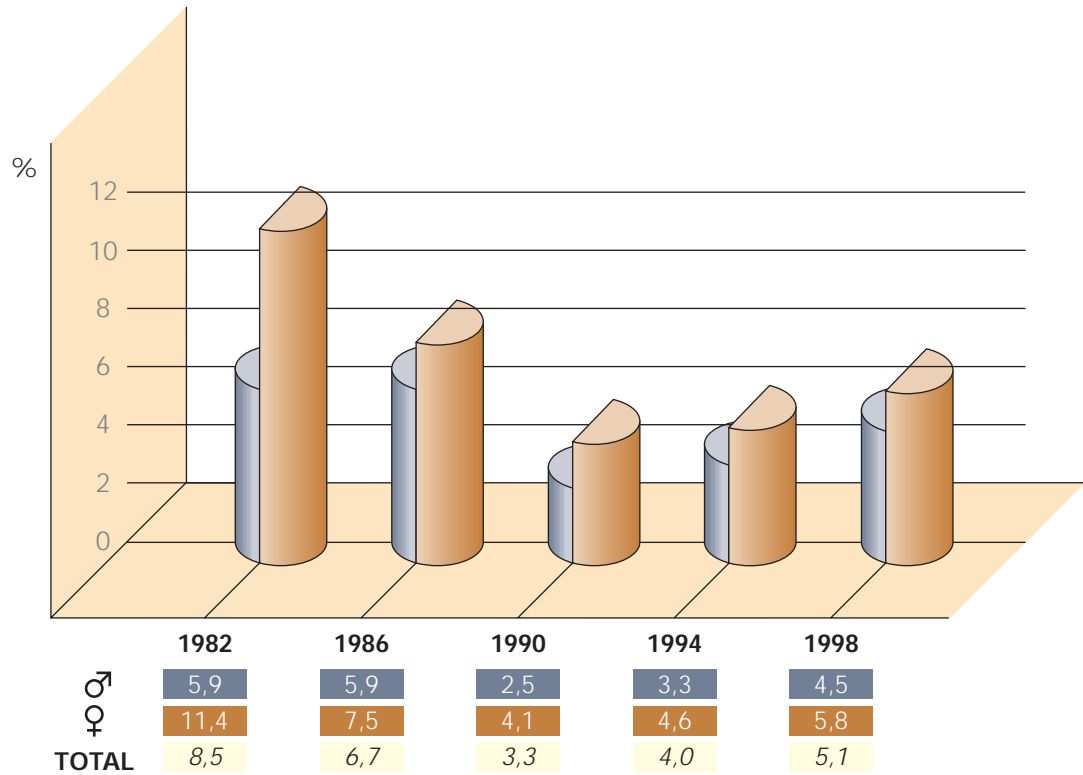
	1986	1990	1994	1998
♂				
DIARIS/DAILY	45,6	35,7	34,9	39,
OCASIONALS/OCCASIONAL	8,8	3,4	3,6	3,7
♀				
DIARIS/DAILY	36,6	32,9	29,8	40,7
OCASIONALS/OCCASIONAL	13,8	4,5	3,9	4,4

Entre els joves, tant en homes com en dones, el component més important de la prevalença de tabaquisme el constitueixen els fumadors diaris. En ambdós sexes la proporció de fumadors ocasionals es situa al voltant del 10% dels fumadors.

Amongst young people, both men and women, it can be observed that most smokers fall in the daily category. For both sexes, the figure for occasional smokers is around 10% of the total number of smokers.

FIGURA 6. PROPORCIÓ D'EXFUMADORS EN LA POBLACIÓ DE 15 A 24 ANYS.
 CATALUNYA, 1982-1998

FIGURE 6. THE PROPORTION OF EX-SMOKERS AGED 15-24 WITHIN THE GENERAL PUBLIC.
 CATALONIA, 1982-1998

Inversament al que passa amb la població general de 15 a 64 anys, la proporció d'exfumadors en aquest grup d'edat és superior entre les dones de manera persistent.

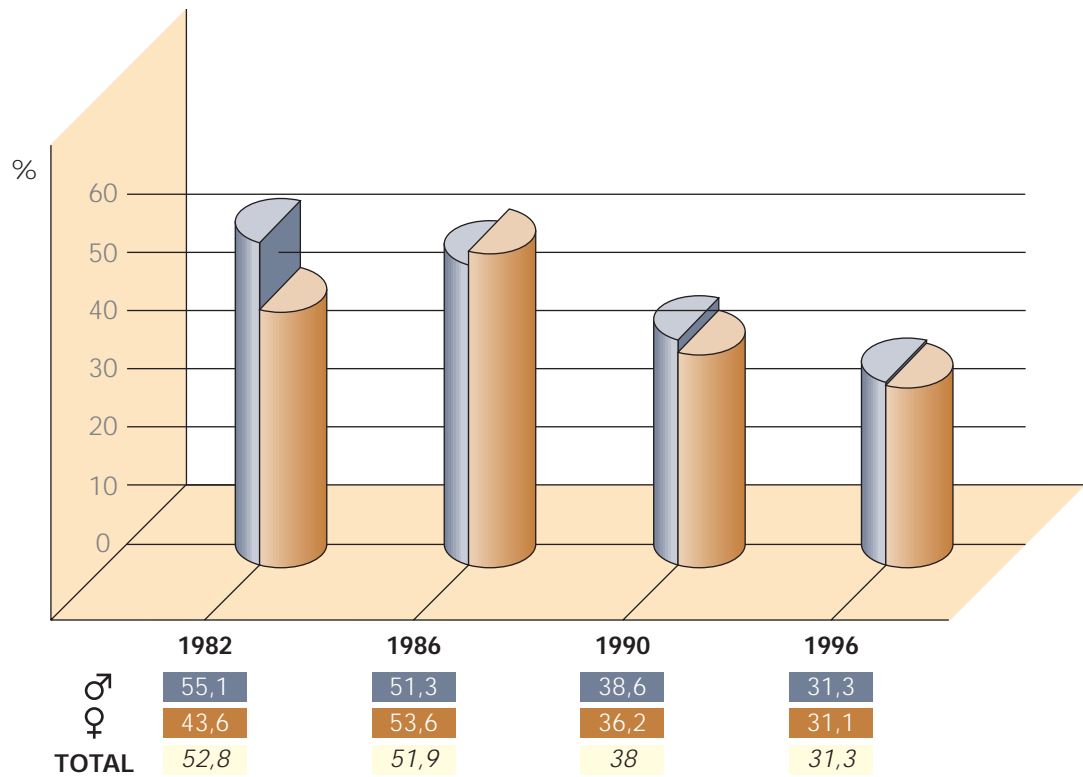
Within this age group there is a constantly higher proportion of women ex-smokers than of men, whereas the opposite is true when the 15-64 age range is considered.

3. Professionals

*Health
and education
professionals*

FIGURA 7. PREVALENÇA DE TABAQUISME EN ELS METGES. CATALUNYA, 1982-1996

FIGURE 7. THE PREVALENCE OF SMOKING AMONGST DOCTORS. CATALONIA, 1982-1996

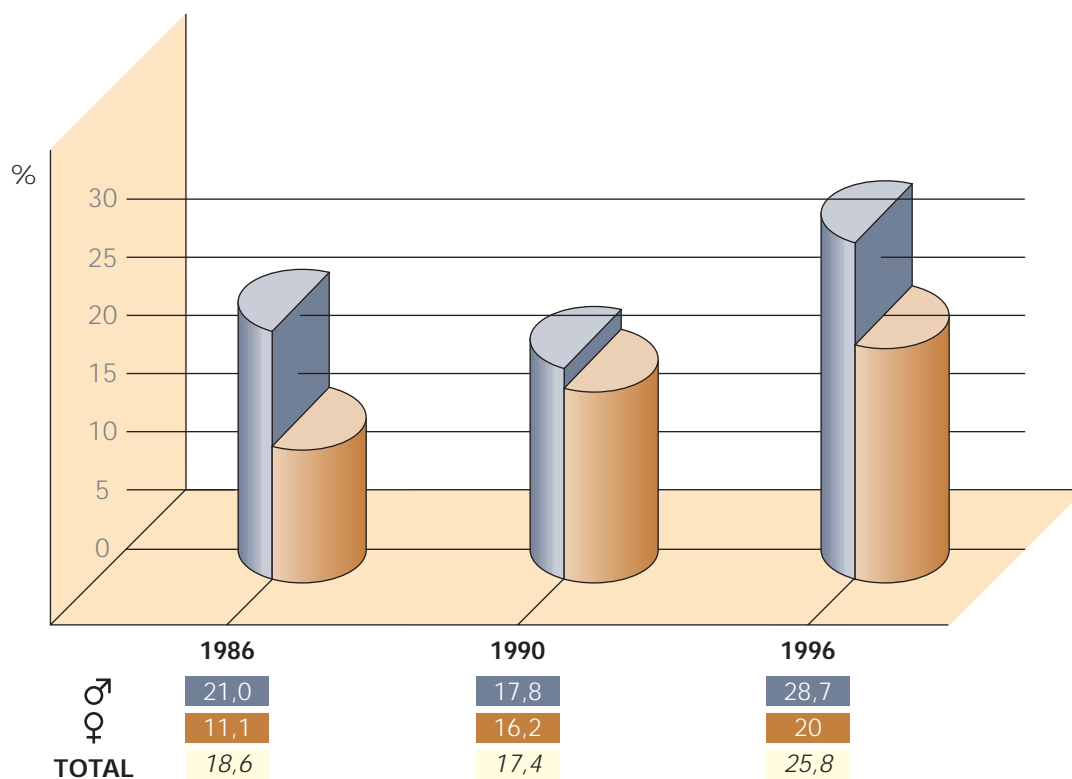

Entre 1982 i 1996, la prevalença de tabaquisme en els metges mostra una reducció pràcticament constant al llarg de tot el període. És de destacar el fet que l'evolució és similar en els homes i en les dones.

The prevalence of smoking amongst doctors shows an almost constant fall throughout the period 1982-1996. It is worth stressing that the evolution is similar in the cases of both men and women.

FIGURA 8. PROPORCIÓ D'EXFUMADORS EN ELS METGES. CATALUNYA, 1986-1996

FIGURE 8. THE PROPORTION OF DOCTORS WHO ARE EX-SMOKERS. CATALONIA, 1986-1996

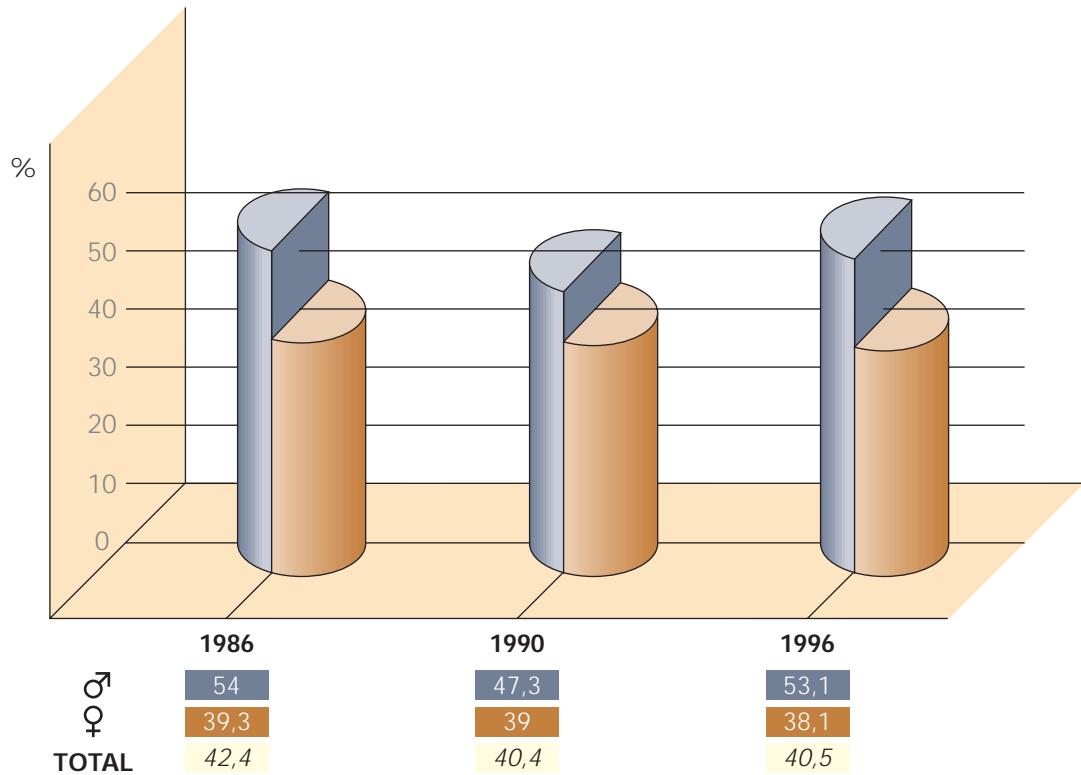

En consonància amb la reducció de la prevalença global de l'hàbit, la proporció d'exfumadors entre els metges ha augmentat significativament durant el període 1986-1996 en un 38,7%.

In accordance with the overall fall in smoking prevalence, the proportion of doctors who are ex-smokers has risen significantly (38.7%) over the period 1986-1996.

FIGURA 9. PREVALENCIA DE TABAQUISME EN ELS DIPLOMATS EN INFERMERIA.
 CATALUNYA, 1986-1996

FIGURE 9. THE PREVALENCE OF SMOKING AMONGST NURSES. CATALONIA, 1986-1996

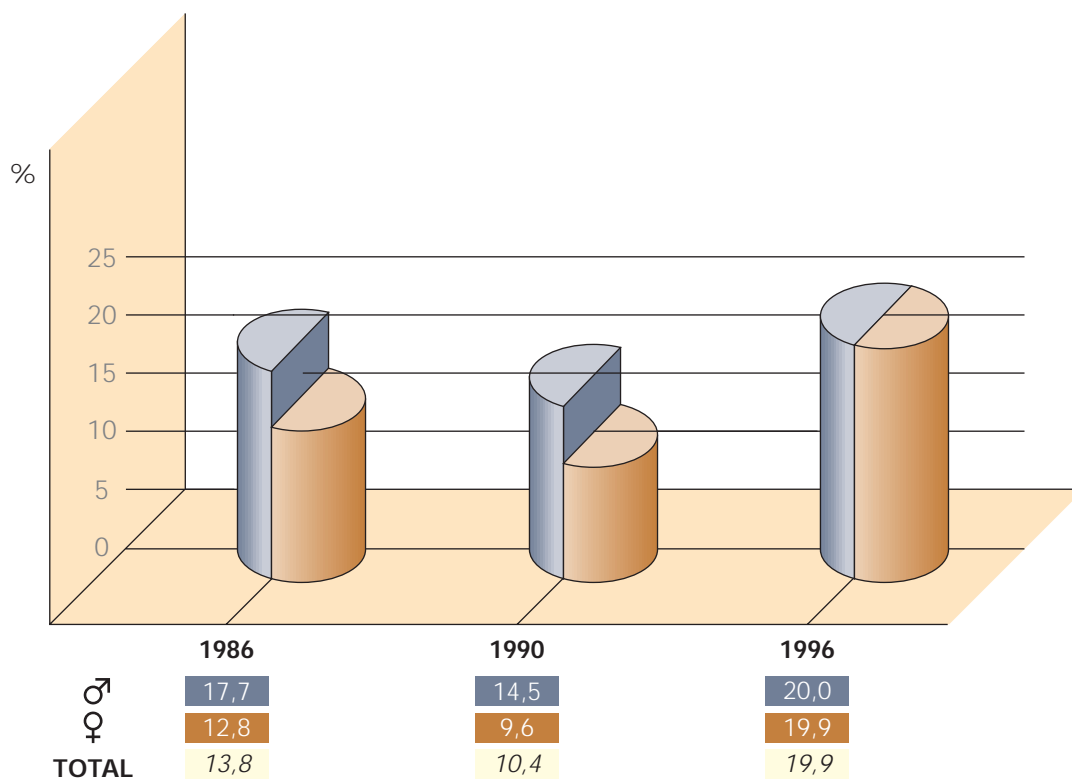

En els professionals de la infermeria l'evolució de la prevalença de tabaquisme entre els anys 1986 i 1996 no presenta canvis i es manté constant. La prevalença entre els homes és superior a la de les dones.

Within the nursing profession, the evolution of the prevalence of smoking between 1986 and 1996 shows no changes and remains constant. There are more men who are smokers than there are women.

FIGURA 10. PROPORCIÓ D'EXFUMADORS EN ELS DIPLOMATS EN INFERMERIA.
 CATALUNYA, 1986-1996

FIGURE 10. THE PROPORTION OF NURSES WHO ARE EX-SMOKERS. CATALONIA,
 1986-1996

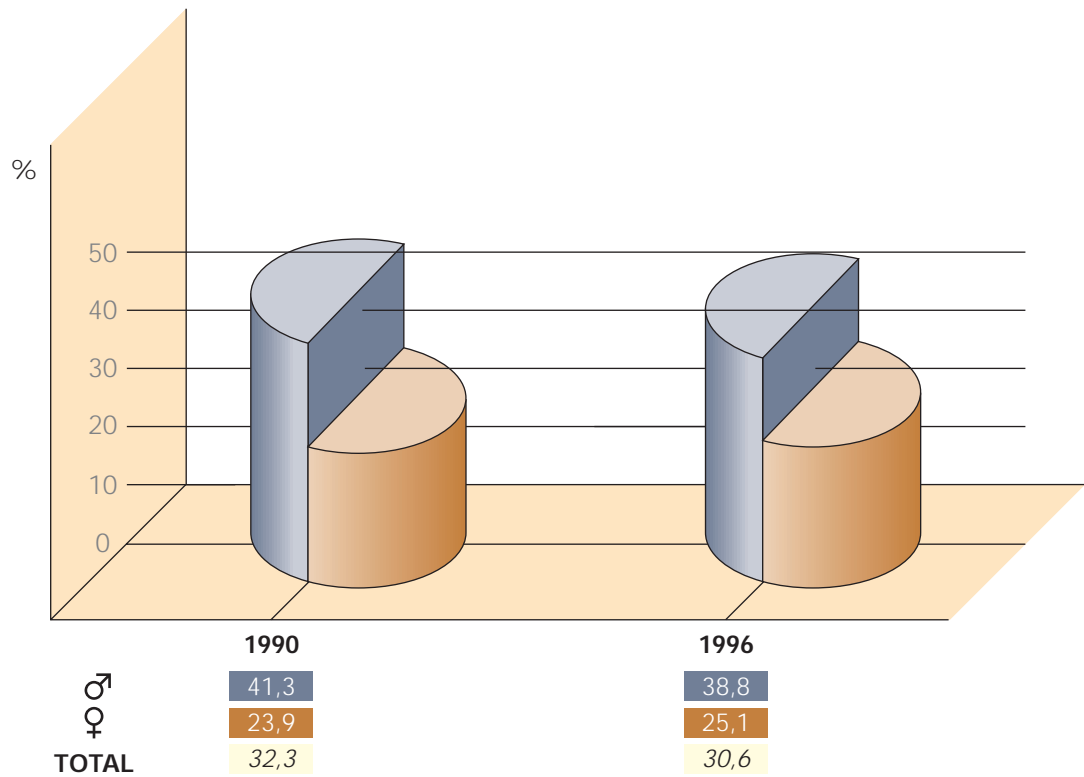

Tot i que són rellevants, els canvis observats en la proporció d'exfumadors en aquests professionals són menys aparents que entre els metges.

Although of some significance, the changes observed in the proportion of ex-smokers within this professional group, they are less apparent than in the case of doctors.

FIGURA 11. PREVALÈNÇA DE TABAQUISME EN ELS FARMACÈUTICS. CATALUNYA, 1990-1996

FIGURE 11. THE PREVALENCE OF SMOKING AMONGST PHARMACISTS. CATALONIA, 1990-1996

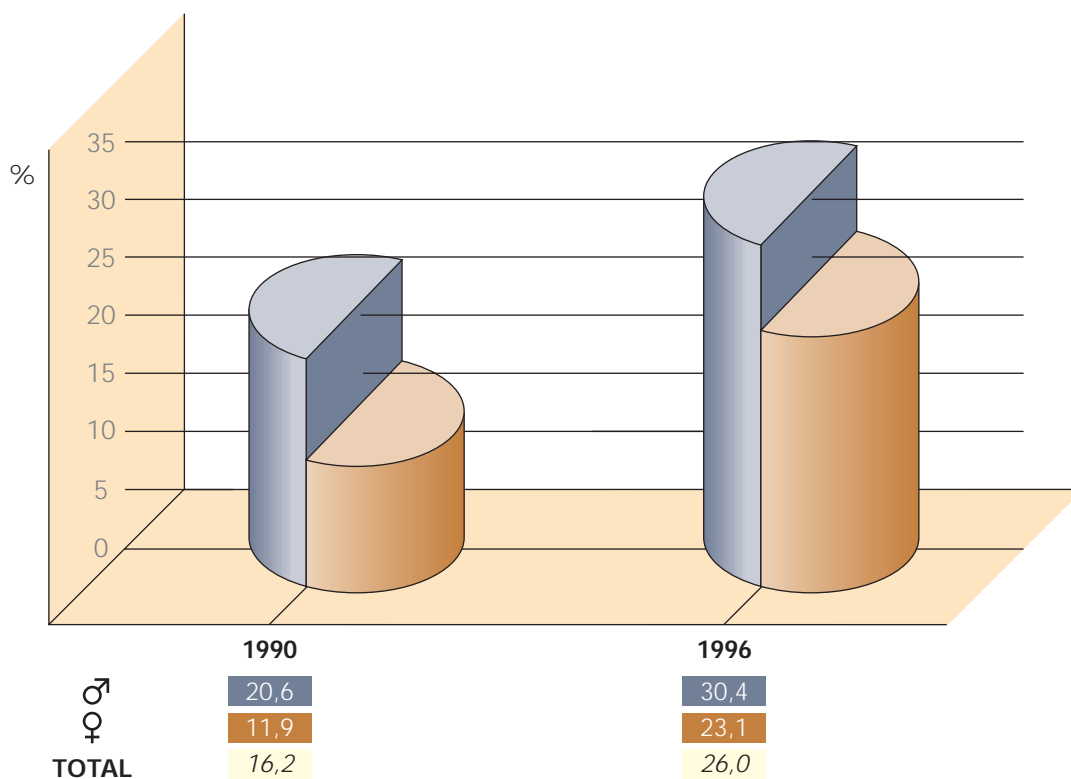

La disminució de la prevalença entre els farmacèutics és inferior a l'observada entre els metges, tot i que la prevalença global és semblant. Hi ha un lleuger augment entre les dones.

The drop in the number of pharmacists who smoke is lower than the fall observed in the case of doctors, despite the overall similarity. There is a slight rise amongst women.

FIGURA 12. PROPORCIÓ D'EXFUMADORS EN ELS FARMACÈUTICS. CATALUNYA, 1990-1996

FIGURE 12. THE PROPORTION OF PHARMACISTS WHO ARE EX-SMOKERS. CATALONIA, 1990-1996

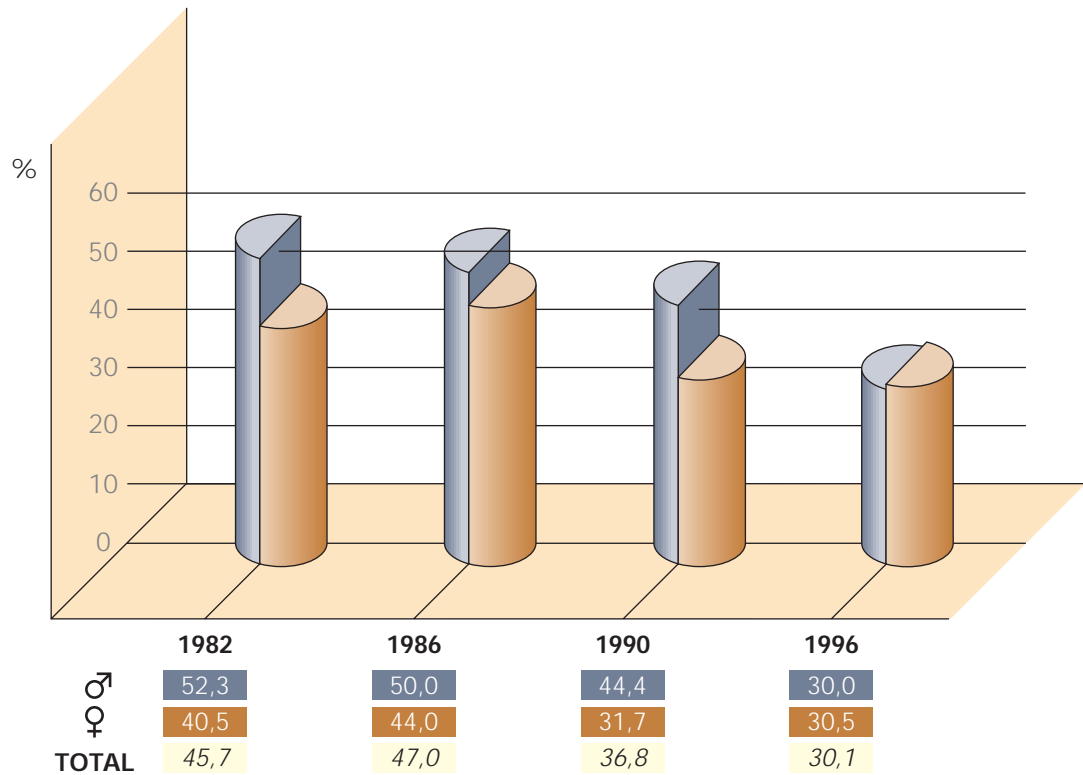

S'observa en ambdós sexes un important increment en la proporció d'exfumadors.

A significant increase in the number of pharmacists of both sexes who are ex-smokers can be observed.

FIGURA 13. PREVALENCIA DE TABAQUISME EN ELS PROFESSIONALS DE L'ENSENYAMENT. CATALUNYA, 1982-1996

FIGURE 13. THE PREVALENCE OF SMOKING AMONGST TEACHING PROFESSIONALS. CATALONIA, 1982-1996

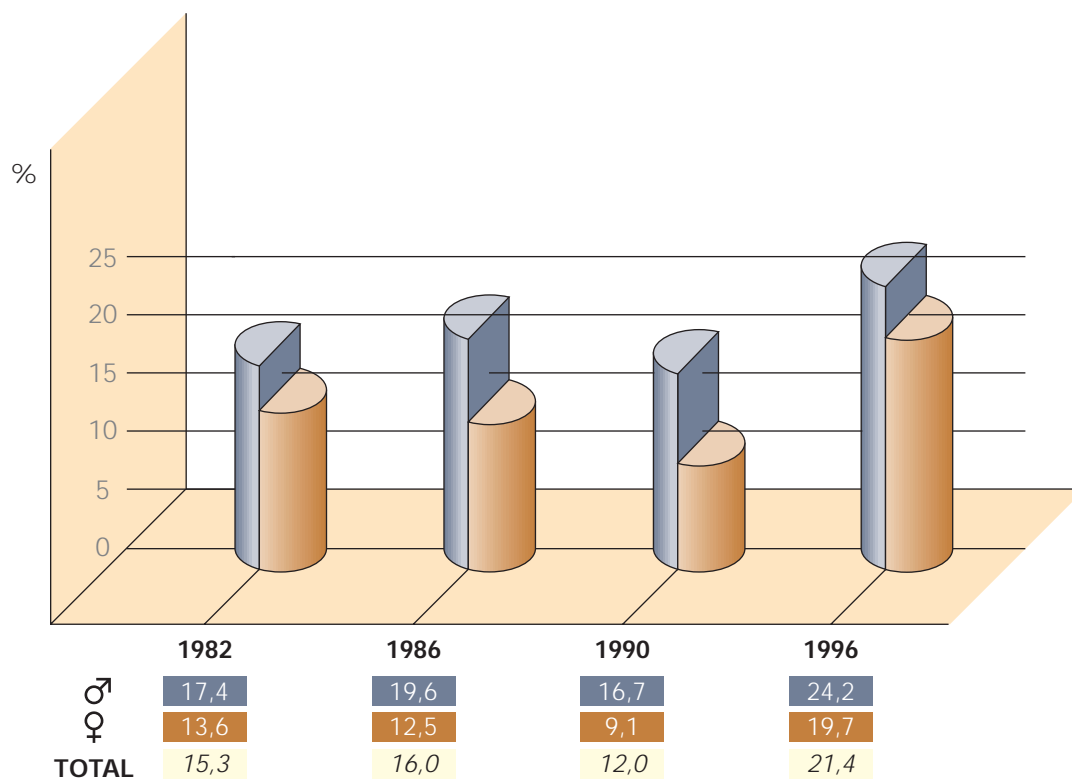

La reducció de la prevalença és constant al llarg del període 1982-1996 (34,1%), i és molt més acusada en els homes (42,6%) que en les dones (24,7%).

There is a steady fall in prevalence over the period 1982-1996 (34.1%), and this is much more noticeable in men (42.6%), than in women (24.7%).

FIGURA 14. PROPORCIÓ D'EXFUMADORS ENTRE ELS PROFESSIONALS DE L'ENSENYAMENT.
 CATALUNYA, 1982-1996

FIGURE 14. THE PROPORTION OF TEACHING PROFESSIONALS WHO ARE EX-SMOKERS.
 CATALONIA, 1982-1996

En consonància amb l'evolució de la prevalença de l'hàbit, la proporció d'exfumadors també ha augmentat significativament.

In accordance with the evolution of the prevalence of smoking, the proportion of ex-smokers within this group has risen significantly.

ANNEXOS

1. Objectius del Pla de salut de Catalunya
2. Recull legislatiu
3. Bibliografia

1. Objectius del Pla de salut de Catalunya

Pla de salut de Catalunya, 1992

Objectius generals de disminució de risc

- D'aquí a l'any 2000 cal disminuir la prevalença de l'hàbit tabàquic en la població general fins al 20%.
- D'aquí a l'any 2000 cal disminuir la prevalença de l'hàbit tabàquic en la població compresa entre els 15 i els 24 anys fins al 18%.
- D'aquí a l'any 2000 cal incrementar el percentatge de cessació de l'hàbit tabàquic en la població general fins al 30%.
- D'aquí a l'any 2000 cal disminuir la prevalença de l'hàbit tabàquic entre els metges fins al 25%.
- D'aquí a l'any 2000 cal disminuir la prevalença de l'hàbit tabàquic entre els diplomats en infermeria fins al 30%.
- D'aquí a l'any 2000 cal disminuir la prevalença de l'hàbit tabàquic entre els mestres i professors fins al 25%.
- D'aquí a l'any 2000 cal augmentar el percentatge de població coneixedora dels efectes nocius del tabac fins al 98%.
- D'aquí a l'any 2000 cal augmentar el percentatge de població coneixedora dels efectes nocius del tabac sobre la salut dels no fumadors fins al 95%.
- D'aquí a l'any 2000 cal disminuir el percentatge de metges que fumen en presència dels pacients fins al 2%.
- D'aquí a l'any 2000 cal augmentar el percentatge de metges que prohibeixen fumar a la sala d'espera a tots els seus pacients fumadors fins al 90%.
- D'aquí a l'any 2000 cal augmentar el percentatge de metges que realitzen consell antitabàquic a tots els seus pacients fumadors fins al 90%.
- D'aquí a l'any 2000 cal reduir el percentatge d'ensenyants que fumen en presència dels seus alumnes fins al 2%.
- D'aquí a l'any 2000 cal augmentar el percentatge de centres escolars que inclouen l'educació antitabàquica entre els seus programes d'educació sanitària fins al 90%.
- D'aquí a l'any 2000 cal augmentar el nombre d'empreses de 100 treballadors i més que realitzen activitats antitabac des dels departaments de medicina d'empresa, fins al 25%.

Al **Pla de Salut de Catalunya 1996-1998** es va afegir l'objectiu següent:

- D'aquí a l'any 2000 cal disminuir la prevalença de l'hàbit tabàquic entre els farmacèutics fins al 25%.

2. Recull legislatiu

RECURS LEGISLATIU

- Llei 20/1985, de 25 de juliol, de prevenció i assistència en matèria de substàncies que poden generar dependència (DOGC 572, de 7 d'agost de 1985).
- Llei 10/1991, de 10 de maig, de modificació de la Llei 20/1985, de prevenció i assistència en matèria de substàncies que poden generar dependència (DOGC 1445, de 22 de maig de 1991).
- Decret 235/1991, de 28 d'octubre, de desplegament de la Llei 10/1991, de 10 de maig, pel qual es regulen les advertències, els missatges dissuassius, el logotip i la senyalització sobre el tabac i les begudes alcohòliques (DOGC 1520, de 20 de novembre de 1991).
- Decret 266/1991, d'11 de desembre, pel qual es regula la capacitat sancionadora que preveu la Llei 20/1985, de 25 de juliol, de prevenció i assistència en matèria de substàncies que poden generar dependència, parcialment modificada per la Llei 10/1991, de 10 de maig (DOGC 1532, de 20 de desembre de 1991).

COMPILACIÓ LEGISLATIVA SOBRE LA PUBLICITAT, LA VENDA I EL CONSUM DE TABAC

TÍTOL V

De les mesures de control de la promoció del tabac i altres mesures

CAPÍTOL I

De les mesures limitatives

Article 24 de la Llei 20/1985 (modificat per l'article 10 de la Llei 10/1991)

1. No es poden vendre productes del tabac en:
 - a) Els centres sanitaris i llurs recintes.
 - b) Els centres d'ensenyament de qualsevol nivell.
 - c) Els centres esportius.
 - d) Els centres, locals o establiments d'atenció social, els casals o els esplais.
 - e) Els locals o establiments similars als esmentats que siguin determinats per reglament.
2. Es prohibeix de vendre a menors d'edat productes destinats a ésser fumats, inhalats, xuclats o mastegats constituïts totalment o parcialment per tabac, ni tampoc els productes que l'imiten o que indueixen a l'hàbit de fumar i són nocius per a la salut. Aquesta prohibició ha d'ésser advertida, en forma i lloc perfectament visible de la manera que sigui determinada per reglament, en els establiments on s'expedeixen productes de tabac.
3. Es prohibeix la distribució de mostres dels productes del tabac en el territori de Catalunya, si- guin o no siguin gratuïtes.

4. L'expedició de tabac o de productes del tabac mitjançant màquines automàtiques de venda només es pot fer en llocs tancats i s'ha de fer constar en la superfície frontal de la màquina que el tabac és nociu per a la salut i que els menors d'edat tenen prohibit de fer ús de la màquina.

5. El text d'advertiment sobre els riscos del consum del tabac que ha de constar en la part exterior dels paquets de productes del tabac que es comercialitzen a Catalunya ha d'ésser redactat en català, en castellà o en tots dos idiomes.

Article 25 de la Llei 20/1985 (modificat per l'article 11 de la Llei 10/1991)

1. Es prohibeixen totes les formes de publicitat dels productes del tabac i dels productes relacionats amb el seu consum en els mitjans de comunicació dependents de la Generalitat i en els dependents de l'Administració local de Catalunya. Aquesta prohibició no inclou la publicitat indirecta que pot derivar de programes no específicament publicitaris, com ara les retransmissions esportives, per raó del patrocini o de la publicitat estàtica, sempre que no indueixi directament al consum.

Així mateix es prohibeix, en els termes suara esmentats, la publicitat de productes de tabac en publicacions principalment adreçades a menors d'edat en la confecció d'anuncis publicitaris que promoguin la venda d'aquests productes.

2. No es pot fer publicitat dels productes del tabac ni dels productes relacionats amb el seu consum en:

- a) Les platges, els càmpings, els balnearis, els centres recreatius i turístics, els centres de lleure i esbarjo, les piscines, els parcs aquàtics, d'atraccions, temàtics i zoològics.
- b) Els carrers, les places, els parcs, les carreteres i les altres vies públiques, en tanques, plafons, senyals i altres suports de publicitat exterior, llevat dels senyals indicatius propis de centres de producció i de venda.
- c) Els cinemes, els teatres i els auditoris.
- d) Els centres i els estadis esportius, feta excepció de la publicitat estàtica i de la del patrocinador.
- e) Els mitjans de transport públics.
- f) Tots els llocs on és prohibit de vendre'n o de consumir-ne.
- g) Els llocs similars als esmentats que siguin determinats per reglament.

3. La publicitat del tabac per mitjà de la televisió se sotmet al que disposa l'article 8 de la Llei de l'Estat 34/1988, d'11 de novembre, general de publicitat.

Article 26 de la Llei 20/1985 (modificat per l'article 12 de la Llei 10/1991)

1. Es prohibeix de fumar en les mitjans de transport col·lectiu, tant l'urbà com l'interurbà en què s'admeten viatgers drets. Aquesta prohibició també s'aplica als funiculars, als telefèrics i als ascensors.

2. En els transports col·lectius interurbans sobre els quals la Generalitat te competència s'han de reservar per als no fumadors la meitat dels seients dels vehicles en què no s'admeten viatgers drets. En els transports dependents de la Generalitat, aquesta reserva es pot establir per vehicles complets.

3. Es prohibeix de fumar en els vehicles de transport escolar, en tots els vehicles destinats al transport de menors d'edat i en els vehicles destinats al transport sanitari.

4. Les autoritats locals poden establir la prohibició de fumar en els vehicles autotaxi pertanyents a llur terme municipal. En absència d'una norma específica, preval el dret del no fumador, tant si és el conductor com si és un passatger.

Article 27 de la Llei 20/1985 (modificat per l'article 13 de la Llei 10/1991)

1. No es pot fumar en:

- a) Els centres sanitaris i llurs recintes.
- b) Els centres, locals, o establiments d'atenció social, els casals o els espais.
- c) Recintes esportius tancats.
- d) Els centres d'ensenyament de qualsevol nivell.
- e) Les sales de teatre, els cinemes i els auditoris.
- f) Els estudis de ràdio i televisió destinats al públic.
- g) Les oficines de l'Administració pública destinades a l'atenció directa al públic.
- h) Les grans superfícies comercials.
- i) Les galeries comercials.
- j) Els museus i les sales de lectura, d'exposicions i de conferències.
- k) Les àrees laborals on treballin dones embarassades.
- l) Els llocs de treball on hi hagi un risc per a la salut del treballador per raó de combinar-se la nocivitat del tabac amb el perjudici ocasionat per un contaminant industrial.
- m) Les sales d'espera d'ús general i públic.
- n) Els espais tancats d'ús general i públic de les estacions d'autocar, de metro i de ferrocarril i dels aeroports i ports d'interès general.
- o) La zona de platja de les piscines i dels parcs aquàtics, d'acord amb la normativa vigent.
- p) Els balnearis.
- q) Els llocs similars als esmentats que siguin determinats per reglament.

2. Els directors dels centres, de les empreses i dels locals a què es refereixen les lletres a, b, c, d, h, i, m, n, i p de l'apartat 1 han de reservar àrees ben delimitades per a fumadors i senyalitzar-les adequadament.

3. Tampoc no és permès de fumar:

- a) En els locals en els quals s'elaboren, es manipulen, es transformen, es preparen i es venen aliments.

- b) Als manipuladors d'aliments, d'acord amb la legislació sobre la matèria.
 - c) En les zones reservades als no fumadors en els restaurants i els altres llocs destinats principalment al consum d'aliments, les quals han d'ésser senyalitzades adequadament.
4. S'ha de sol·licitar als comitès de seguretat i higiene en el treball i als comitès d'empresa, d'acord amb les funcions que la legislació vigent els assigna, llur col·laboració en la vigilància del compliment de la normativa establerta per aquesta Llei.

Article 28 de la Llei 20/1985 (modificat per l'article 14 de la Llei 10/1991)

1. En atenció a la promoció i defensa de la salut individual i col·lectiva, el dret a la salut dels no fumadors, en les circumstàncies en què pugui ésser afectada, preval sobre el dret a consumir productes de tabac.
2. Les prohibicions de fumar i de vendre tabac que estableixen els articles 24, 25, 26 i 27 han d'ésser objecte de la senyalització adequada en els vehicles, els centres, els locals i els establiments als quals són aplicables.
3. Les zones per a fumadors dels vehicles, els centres, els locals i els establiments on se n'han d'habilitar han d'estar senyalitzades adequadament. En els rètols senyalitzadors ha de constar necessàriament l'avertiment que fumar perjudica el fumador actiu i el passiu, segons el missatge i les característiques que es determinin per reglament.
4. Així mateix, s'han de fixar en aquestes àrees, en llocs perfectament visibles, missatges dissuasius per a sensibilitzar i conscienciar els conductors dels perills derivats de la influència de les begudes alcohòliques en la conducció de vehicles de motor, el contingut i les característiques dels quals missatges han d'ésser determinats per reglament.
5. Els titulars o els directors dels serveis, els centres, els locals i els establiments afectats per aquesta Llei han d'informar els usuaris de l'existència de fulls de reclamació, la regulació dels quals ha d'ésser feta per reglament.
6. Els titulars o els directors dels mitjans de transport, els locals, els establiments i els centres a què es refereixen els articles 16, 17, 18, 24.1, 2, 3 i 4, 26.1 i 2 i 31.1 són responsables de l'observança del que disposen els apartats 2, 3 i 4 d'aquest article.
7. Els subjectes de l'activitat publicitària són responsables de l'incompliment del que disposa aquesta Llei, sens perjudici de la responsabilitat dels titulars o els directors dels mitjans de transport, els centres, els locals o els establiments en què s'exhibeixi publicitat il·lícita.
8. La responsabilitat per l'incompliment del que estableix l'article 15 recau en l'organitzador o el patrocinador de l'activitat en qüestió.

CAPÍTOL II

D'altres mesures

Article 29 de la Llei 20/1985

El Departament de Sanitat i Seguretat Social ha d'analitzar periòdicament, als efectes d'aquesta Llei, la quantitat de nicotina i la capacitat de formació de quitrans que contenen i de monòxid de carboni que produeixen els cigarrets de les menes de tabac habitualment venudes a Catalunya. Un informe d'aquesta anàlisi ha d'ésser fet públic i divulgat.

Article 30 de la Llei 20/1985

El Departament de Sanitat i Seguretat Social ha de promoure, dins el sistema sanitari de Catalunya, l'assistència a les persones que presenten afectació psicoorgànica per dependència del tabac.

3. Bibliografia

Llibres i monografies

- Pardell H, Salleras L, Salvador T. *Manual de prevenció i control del tabaquisme*. Barcelona: DSSS, Generalitat de Catalunya, 1982.
- Pardell H, Salleras L, Salvador T. *Informe. El tabaquisme a Catalunya*. Barcelona: DSSS, Generalitat de Catalunya, 1983.
- Salleras L, Pardell H. *Tabac i salut, avui*. Barcelona: DSSS, Generalitat de Catalunya, 1987.
- Salleras L. *Tabaquisme i gestació*. Barcelona: DSSS, Generalitat de Catalunya, 1987.
- Departament de Sanitat i Seguretat Social. *Document marc per a l'elaboració del Pla de Salut de Catalunya*. Barcelona: DSSS, Generalitat de Catalunya, 1991.
- Departament de Sanitat i Seguretat Social. *Llibre Blanc. Bases per a la integració de la prevenció a la pràctica assistencial*. Barcelona: DSSS, Generalitat de Catalunya, 1993.
- Departament de Sanitat i Seguretat Social. Servei Català de la Salut. *Pla de Salut de Catalunya 1993-1995*. Barcelona: DSSS, Generalitat de Catalunya, 1993.
- Saltó E, Marín D, Marín E, Serra L. *Ajudeu el vostre pacient a deixar de fumar. En 5 minuts*. Barcelona: DSSS, Generalitat de Catalunya, 1993.
- Pardell H, Armario P, Tresserras R, Hernández R. *Tabaco, alcohol y obesidad*. A: Rodicio JL, Romero JC, Ruilope LM, editores. *Tratado de hipertensión arterial*. 2a ed. Madrid: Fundación para el estudio de las enfermedades cardiovasculares, 1993: 109-137.
- Pardell H, Saltó E, Salleras L. *El tabaco como factor de riesgo. Implicaciones terapéuticas*. A: Merino J, editor. *Factores de riesgo vascular*. Clínicas Españolas de Medicina Interna. Madrid: SEMI., 1993: 55-62.
- Fréour P, Pardell H, Salleras L, editors. *The role of health professionals organizations in anti-smoking activities. Proceedings of the IVth EMASH Seminar*. Barcelona: DSSS, Generalitat de Catalunya, 1994.
- Pardell H, Tresserras R, Saltó E, Salleras LI. *The CINDI Program in Catalonia. Preliminary results of an antismoking collaborative programme*. A: *Prospects for Health Promotion in the European Regions*. RHN Conference Series núm. 1. Barcelona: DSSS, Generalitat de Catalunya, 1994: 16-20.
- Departament de Sanitat i Seguretat Social. Servei Català de la Salut. *Criteris comuns mínims per a l'atenció a problemes de salut (I)*. Barcelona: DSSS, Generalitat de Catalunya, 1995.
- Departament d'Ensenyament. Organ Tècnic de Drogodependències. *Prevenció de les drogodependències. Quaderns d'educació per a la salut a l'escola*. Barcelona: Departament d'Ensenyament, Generalitat de Catalunya, 1995.
- Departament de Sanitat i Seguretat Social. *Protocols de medicina preventiva a l'edat pediàtrica. Programa de seguiment del nen sa*. Barcelona: DSSS, Generalitat de Catalunya, 1995.

Departament de Sanitat i Seguretat Social. *Llibre Blanc: Avaluació de l'estat nutricional de la població de Catalunya (1992-93)*. Barcelona: DSSS, Generalitat de Catalunya, 1996.

La Declaració de Catalunya: Invertir en salut cardiovascular. Barcelona: DSSS, Generalitat de Catalunya, 1996.

Grup d'experts. *Manifest d'experts sobre el fumador passiu i la publicitat de les companyies tabaqueres*. Barcelona: DSSS, Generalitat de Catalunya, 1996.

Departament de Sanitat i Seguretat Social. Servei Català de la Salut. *Enquesta de salut de Catalunya 1994*. Barcelona: DSSS, Generalitat de Catalunya, 1996.

Pardell H, Saltó E, Salleras LI. *Manual de diagnóstico y tratamiento del tabaquismo*. Madrid: Editorial Panamericana, 1996.

Pardell H, Saltó E. *Tabaquisme, una justificada obsessió. A: Guia de manteniment de la salut*. Barcelona: Fundació Agrupació Mútua, 1996: 175-187.

Departament de Sanitat i Seguretat Social. Servei Català de la Salut. *Pla de Salut de Catalunya 1996-1998*. Barcelona: DSSS, Generalitat de Catalunya, 1997.

Abraham P, Alvarez A, Pardell H, Stanikas T, Watts C, Saltó E. *Policies for tobacco free regions*. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe, 1997.

Pardell H, Saltó E. *Modificación de los estilos de vida nocivos. El tabaquismo*. A: Gil V. i col. *Manual de metodología de trabajo en atención primaria*. Madrid: Universidad de Alicante/Jarpyo editores, 1997: 577-593.

Masironi R, Nebot M, Pardell H, Piha T, Saltó E, Tresserras R, Trédaniel J, White P. *Clarifying passive threats - Where's the choice ?* A: Puska P, Elovaino L, Vertio H, editors. *Smoke-free Europe. A forum for networks*. Helsinki: Finnish Center for Health Promotion, Finland, 1997: 49-50.

Pardell H, Saltó E, Tresserras R, Salleras L. *Tabaco y profesionales de la salud en España*. A: Becoña E, editor, *Libro blanco sobre el tabaquismo en España*. Madrid: CNPT- Edicions Glosa. S.A., 1997: 191-209.

Borràs JM, Borràs J, Viladiu P, Bosch FX. *L'epidemiologia i la prevenció del càncer a Catalunya: 1975-1992*. Barcelona: Institut Català d'Oncologia, DSSS, 1997.

Departament de Sanitat i Seguretat Social. Consell de Col·legis Farmacèutics de Catalunya. *Llibre Blanc per a la integració de les activitats preventives a l'oficina de farmàcia*. Barcelona: DSSS, CCFC, 1997.

Banegas JR, Estapé J, Gonzalez J, López V, Pardell H, Salvador T, Sánchez Agudo L, Villalbí JR. *Impacto de la inhalación involuntaria del humo del tabaco: situación actual de la investigación*. A: Becoña E, editor, *Libro blanco sobre el tabaquismo en España*. Madrid: CNPT- Edicions Glosa. S.A., 1997: 125-151.

Pardell H, Saltó E. *Tabaquismo*. A: Gil V, Merino J, Orozco D, Quirce F, editores. *APPRO. Curso de preparación de oposiciones para médicos de atención primaria*. Alicante: Universidad Miguel Hernández, 1998: 527-534.

Departament de Sanitat i Seguretat Social. *Protocol de seguiment de l'embaràs a Catalunya*. Barcelona: DSSS, Generalitat de Catalunya, 1998.

Articles a publicacions científiques

Pardell H, Agustí A, Ruiz MJ. *Components tòxics del fum del tabac i les seves conseqüències sobre l'organisme humà*. *Ciència* 1983; 24: 14-22.

Pardell H, Gili M. *Tabaquisme i mortalitat*. *Ciència* 1983; 24: 24-29.

Salleras L, Pardell H, Salvador T. *El consum de tabac a Catalunya: resultats d'una enquesta*. *Ciència* 1983; 24: 30-36.

Salleras L, Pardell H, Sabaté J, Salvador T. *El tabaquismo, una epidemia moderna*. *JANO* 1983; 594: 36-8.

Agustí A, Pardell H. *Consecuencias del tabaquismo sobre la salud*. *JANO* 1983; 594: 45-51.

Pardell H, Agustí A, Salleras L. *El fumador pasivo*. *JANO* 1983; 594: 52-8.

Salleras L, Gili M. *Bases del plan de lucha antitabáquica de la Generalitat de Catalunya*. *Rev San Hig Pub* 1985; 59:705-14.

Salleras L. *Estrategias actuales de la lucha antitabáquica*. *Rev San Hig Pub* 1985; 60:863-906.

Pardell H. *El tabaquismo, epidemia de nuestro tiempo*. *Med Clin (Barc)* 1985; 85: 539-41.

Salleras L, Pardell H, Villalbí JR, Vaqué J. *Epidemiología del tabaquismo en la población adulta de Cataluña. I. Prevalencia del hábito*. *Med Clin (Barc)* 1985; 85: 525-28.

Villalbí JR, Salleras L, Pardell H, Vaqué J. *Epidemiología del tabaquismo en la población adulta de Cataluña. II. Factores actitudinales*. *Med Clin (Barc)* 1985; 85: 529-32.

Salleras L, Pardell H, Villalbí JR, Vaqué J. *Smoking habit in Catalonia (Spain)*. *Health Educ Res*. 1986; 16: 74-8.

Vaqué J, Salleras L. *Acciones antitabáquicas desarrolladas en Cataluña*. *Atención Primaria* 1987; 4: 4-9.

Salleras L. *El médico y el hábito tabáquico*. *Med Clin (Barc)* 1987 (supl. 1); 89: 1-51.

Salleras L. *Tabaco y gestación*. *Progr Obstet Ginecol* 1987; 30: 625-40.

Salleras L, Pardell H, Villalbí JR, Vaqué J, Álvarez JL. *Prevalenza dell'abitudine al fumo di tabaco in Catalogna*. *Riv Ital Med Comunita*. 1987; 2: 7-14.

- Salleras L, Pardell H. *Tabac i professionals sanitaris*. Salut Catalunya. 1987; 1: 69-74.
- Laporte J. *El papel del médico en la lucha antitabáquica*. Med Clin (Barc) 1987; 89 (supl. 1): 3-5.
- Salleras L, Pardell H, Canela J, Vaqué J, Plans P. *Actitudes y hábitos tabáquicos de los médicos de Cataluña (España)*. Med Clin (Barc) 1987; 89 (supl 1): 6-9.
- Pardell H, Salleras L, Castillo A, Vaqué J, Canela J, Cobo E. *Morbilidad respiratoria asociada al hábito de fumar. Resultados de la encuesta sobre hábito tabáquico entre los profesionales sanitarios de Cataluña*. Med Clin (Barc) 1987; 89 (supl. 1): 16-9.
- Pardell H, Castillo A. *Tabaquismo: consecuencias y tratamiento*. Información Terapéutica Seguridad Social. 1987; 11: 141-5.
- Salleras L. *Los médicos y el tabaco*. Med Clin (Barc) 1988; 90: 412-5.
- Trias X. *La lucha antitabáquica como ejemplo de promoción de hábitos saludables*. JANO 1988; 35 (núm. extra): 53-8.
- Salleras L, Pardell H, Saltó E. *Tabaco y cáncer*. JANO 1990, 4: 29-35.
- Villalbí J, Ballestín M, Vinué J, Serra L, Cuervo J, Salleras L. *The Barcelona Smoke-Free Olympics Project*. Hygie 1992; 21: 24-8.
- Salleras L, Pardell H, Saltó E, Taberner JL, Serra L, Plans P, Via JM. *Tabac*. Salut Catalunya 1992; 6: 63-70.
- Saltó E, Pardell H, Taberner JL, Salleras L. *El tabaco como factor de riesgo vascular*. JANO 1992; XLIII (extra): 25-9.
- Prat A, Canela J, Vilella A, Fuentes M, Pardell H, Salleras L. *Epidemiología del tabaquismo en los estudiantes de Farmacia*. Circul Farma 1992; 316: 273-8.
- Pardell H, Saltó E, Salleras L. *Smoking habit in Catalonia 1982-1990*. EMASH Newsletter 1993; 2: 2-3.
- Pardell H, Agustí A. *El tabaquismo como riesgo para la salud. Su coste médico y social*. JANO 1993; XLV (extra): 58-62.
- Saltó E, Tresserras R, Armario P, Hernández R, Salleras LI, Pardell H. *El tabaquismo como principal factor de riesgo vascular*. Factores de riesgo 1993; VI: 6-32.
- Pardell H, Tresserras R, Saltó E, Taberner JL, Salleras L. *Economic considerations for joint anti-hypertension-antismoking programs*. Can J Cardiol. 1993; 9 (supl. D): 175D-177D.
- Saltó E, Plans P, Fuentes M, Pardell H, Salleras L. *Epidemiología del hábito tabáquico entre los escolares y jóvenes de Cataluña*. An Esp Pediat. 1993; 39 (extra): 146-8.
- Salleras L, Pardell H, Saltó E, Martín G, Serra L, Plans P, Tresserras R, Taberner JL. *Consejo anti-tabaco*. Med Clin (Barc). 1994; 102 (supl. 1): 109-17.

- Villalbí JR, Ballestín M, Serra L, Saltó E, Salleras L, Vinué JM. *Evaluation of the smoke-free Olympic project*. Promotion & Education 1994; 1: 10-3.
- Prat A, Fuentes M, Sanz P, Canela J, Pardell H, Salleras L. *Epidemiología del tabaquismo en los estudiantes de ciencias de la salud*. Rev Saúde Pub. 1994; 28: 100-6.
- Pardell H, Saltó E, Salleras L. *How to improve the physician's involvement in antismoking activities*. Internat J Smoking Cessation. 1995; 4: 6-9.
- Saltó E, Tresserras R, Pardell H. *Tabaco y patología cardiovascular*. JANO 1995; XLIX: 1083-8.
- Alcaide J, Altet MN, Plans P, Folguera LI, Saltó E, Domínguez A, Pardell H, Salleras LI. *Cigarette smoking as a risk factor for tuberculosis in young adults: a case-control study*. Tubercle and Lung Disease 1996; 77: 112-6.
- Altet MN, Alcaide J, Plans P, Taberner JL, Saltó E, Folguera LI, Salleras LI. *Passive smoking and risk of pulmonary tuberculosis in children immediately following infection. A case-control study*. Tubercle and Lung Disease 1996; 77: 537-44.
- Saltó E, Guayta R, Pardell H. *Beneficios del abandono del tabaco*. JANO 1996; LI: 1864-8.
- Pardell H, Saltó E, Ciruela J, Tresserras R, Gascón P, Salleras L. *Programa de cesación tabáquica con parche de nicotina en médicos y farmacéuticos de Cataluña: Resultados a 3 y 12 meses*. An Med Intern (Madrid) 1996; 13: 16-20.
- Pardell H, Saltó E, Tresserras R, Juncà S, Fernández E, Vicente R, Segura A, Rius E, Salleras L. *La evolución del hábito tabáquico en Cataluña, 1982-1994*. Med Clin (Barc) 1997; 109: 125-9.
- Fernández E, Saltó E, Pardell H, Tresserras R, Juncà S, Salleras LI. *Smoking prevalence decrease in males but not in females: the case of Catalonia (Spain)*. Eur J Epidemiol 1998; 14: 629-30.
- Tresserras R, Castell C, Pardell H. *La magnitud dels factors de risc cardiovascular al nostre medi*. Ann Med 1998; 82: 7-9.
- Servei d'Educació Sanitària i Programes de Salut (SESPS). *Canvis en el consum de tabac a la població de Catalunya entre 1982 i 1994*. BEC 1998; XIX: 95-100.
- Pardell H, Tresserras R, Saltó E, Armario P, Hernández R. *Management of the hypertensive patient who smokes*. Drugs 1998; 52: 177-87.
- Korhonen T, Kamardina T, Saltó E, Korhonen H, Puska P. *Quit and Win Contest 1994: Evaluation in Three Countries*. Eur J Publ Health 1998; 8: 150-3.

